

Matkalla nettiin äiti ja isi,
jospa he neuvoja kuuntelisi.

Kehittyisi heidän medialukutaito,
kiinnostus nettiin olisi aito.

On netissä sekä hyvät että pahat,
voi siellä menettää viikkorahat.

Tarjoaa netti monet mahdollisuudet,
voi tavata vaikka ystävät uudet.

Muistathan aina Netiketin,
Saat siitä hyvän turvallisuussetin!

Tellu

ALKUSANAT

WWW-Wanhemmat Warmana Webbiin-työskentelyopas on tehty Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmälle, joka on paikallista mediakasvatustyötä edistävä moniammatillinen työryhmä. Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmässä ovat mukana tällä hetkellä Iisalmen kaupunki (sivistys-, sosiaali- ja vapaa-aikatoimi), Iisalmen Sanomat, Iisalmen seurakunta, Iivarit ry, Nuorten Palvelu ry (Tytöt Toimii -toiminta), Perheen talo -yhteistyöhanke (Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry), Sonkajärven kunta (Sulake-hanke) sekä Sonkajärven seurakunta. Työmme toimeksiantaja on Perheen talo -yhteistyöhanke, jonka yksi toimintamuoto mediakasvatustyö on.

Oppaalla kehitetään paikallisella tasolla Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmän työtä. WWW-työskentelyopasta käytetään WWW-Wanhemmat Warmana Webbiinilloissa, jotka ovat eri-ikäisten lasten ja nuorten vanhemmille tarkoitettuja toiminnallisia mediakasvatusiltoja. Iltojen tavoitteena on lisätä vanhempien tietoisuutta lasten ja nuorten internet-käyttäytymisestä.

WWW-Wanhemmat Warmana Webbiin työskentelyopas on Savonia-ammattikorkeakoulun Iisalmen yksikön sosionomiopiskelijoiden toiminnallisena opinnäytetyönä valmistunut tuote. Opinnäytetyö on kaksiosainen ja siihen kuuluu myös raporttiosuus, joka sisältää työmme keskeiset käsitteet, opinnäytetyöprosessin kuvauksen sekä pohdinnan. Opinnäytetyöprosessin kuvauksessa sekä työskentelyoppaan tekemisessä olemme soveltaen hyödyntäneet Jämsän ja Mannisen (2000) tuotteistamisprosessia. Opinnäytetyö on valmistunut syksyllä 2008.

Kiitämme yhteistyöstä Perheen talo -yhteistyöhanketta, Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmän edustajia sekä Savonia-ammattikorkeakoulun opettajia ja henkilökuntaa, jotka ovat vaikuttaneet WWW-työskentelyoppaan muotoutumiseen.

TYÖSKENTELYOPPAAN KÄYTTÄJÄLLE

Luethan tään, ennen kuin iltoja alat vetämään!

Tämä WWW-työskentelyopas tukee Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmäläisiä WWW-illoissa. Oppaan alussa on teoreettispainotteinen Tietoisku-osio, joka sopii käytettäväksi jokaisen ikäryhmän vanhempien illoissa. Sen jälkeen kansiossa on jokaiselle ikäryhmälle oma osio, johon on koottu heitä koskeva keskeinen materiaali. Osiot ovat jaettu alle kouluikäisten lasten vanhemmille sekä ala- ja yläkouluikäisten lasten ja nuorten vanhemmille. Materiaalit-osiosta löytyy ohjeita erilaisiin harjoitteisiin. Liitteet-osiioon on koottu vanhemmille jaettavaa materiaalia, jotka voi jakaa vanhemmille iltojen alussa. Kansion lopusta löytyy myös CD, jolle on tallennettu Power Point -esitys Tietoisku-osiosta. Esitystä voi hyödyntää ja muokata iltaan sopivaksi. VINKKI!-kappaleista löytyy keskusteluaiheita elävöittämään iltoja.

Työskentelyopas sisältää erilaisia työskentelytapoja kuten teoriaa, harjoitteita, keskustelua ja surffailua internetissä. Monipuolisten työskentelymenetelmien ja sisältöjen avulla vanhemmat saavat eväitä kodin mediakasvatustyöhön. WWW-työskentelyopasta on elävöitetty hauskoilla runoilla, joita voi käyttää iltojen pirstyksenä!

WWW-ilta on kestoaltaan noin kolme tuntia. Tietoiskun läpikäymiseen tulee varata aikaa noin tunti ja loput ajasta käytetään tutustumiseen internetissä. Vetäjät päättävät itse illan tauotuksesta sekä mahdollisesta tarjoilusta tauon aikana. Iltaa kohden voi osallistua enintään 25 vanhempaa ja vetäjiä kannattaa varata enintään kolme. Vetäjien kannattaa etukäteen perehtyä työskentelyoppaan sisältöön huolella, mutta jokainen vetäjä vaikuttaa omalla persoonallaan ja ammattitaidollaan illan lopulliseen muotoutumiseen.

Työskentelyoppaan lähtökohtana on kasvatuskumppanuuden hyödyntäminen WWW-illoissa. Tavoitteena on vanhempien ja vetäjien välinen vuorovaikutus, jossa molemmat osapuolet ovat tasa-arvoisessa asemassa keskenään. Tarkoituksena on ihmetellä yhdessä ja kannustaa toinen toistaan tutustumaan rohkeasti internetin ihmeelliseen maailmaan!

VINKKI!

Muistathan, että tieto internetissä muuttuu ja lisääntyy jatkuvasti, joten vetäjän tulee olla ajan tasalla sekä päivittää kansion sisältämää tietoa tarvittaessa.

Iisalmessa 20.11.2008

Elina Lohtander ja Tea Vimpari

Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä

SISÄLTÖ

ALKUSANAT	1
TYÖSKENTELYOPPAAN KÄYTTÄJÄLLE	2
SISÄLTÖ	4
1 TIETOISKU	6
1.1 Mediakasvatus kasvatuksen tukena	7
1.1.1 Mitä on media?	7
1.1.2 Mitä mediakasvatus on?	8
1.1.3 Kriittinen medialukutaito	9
1.1.4 Missä ja miten mediakasvatusta toteutetaan?	10
1.1.5 Mediakasvattaja	10
1.1.6 Vanhemmat mediakasvattajina	12
1.2 Mikä ihmeen internet?	13
1.2.1 Tutkittuja juttuja internetin käytöstä	14
1.2.2 Internetin hyödyt ja haitat	15
1.3 Nettiturvallisuus	19
1.3.1 Internetin käyttöön liittyviä uhkia	22
1.3.2 Netiketti	23
1.3.3 Internetin esto-ohjelmat	24
2 ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA	26
2.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan	27
2.2 Tarinatuokio	27
2.3 Tietokoneiden avaaminen ja siirtyminen internetympäristöön	28
2.4 Nettitesti	28
2.5 Nettiretki-harjoitus	28
2.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely	29
2.7 Nettipelit	30
2.8 Pieni lapsi internetissä	31
2.9 Illan päätös	32
3 ALAKOULUIKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA	33
3.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan	34
3.2 Tarinatuokio	34
3.3 Tietokoneiden avaaminen ja siirtyminen internetympäristöön	35
3.4 Nettitesti	35
3.5 Nettiretki-harjoitus	35
3.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely	36
3.7 Missä lapset viettävät aikaa internetissä?	38
3.7.1 Nettipelit	38
3.7.2 Sähköposti	40
3.7.3 Keskusteluryhmät	40
3.7.4 Chat	40
3.7.5 IRC	41
3.7.6 Internetin pikaviestimet	41
3.7.7 Verkkoyhteisöt	42

3.7.8 Netti-tv ja videot	45
3.8 Nettiriippuvuudesta	46
3.9 Illan päätös.....	46
4 YLÄKOULUKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA	47
4.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan.....	48
4.2 Tarinatuokio	48
4.3 Tietokoneiden avaaminen ja siirtyminen internetympäristöön	49
4.4 Nettitesti	49
4.5 Nettiretki-harjoitus.....	49
4.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely.....	50
4.7 Nuorten omat tukisivut	51
4.8 Missä nuoret viettävät aikaa internetissä?	53
4.8.1 Nettipelit.....	53
4.8.2 Sähköposti	55
4.8.3 Keskusteluryhmät	55
4.8.4 Chat.....	55
4.8.5 IRC	56
4.8.6 Internetin pikaviestimet	56
4.8.7 Verkkoyhteisöt.....	59
4.8.8 Netti-tv ja videot	62
4.9 Nettiriippuvuudesta	63
4.10 Illan päätös.....	63
5 MATERIAALIT	64
5.1 Netin rikkiäinen puhelin.....	65
5.2 Internetin parhaat palat	65
5.3 tarinat ja ratkaisut	66
5.4 Nettiretki.....	73
5.5 Nettitesti/oikeat vastaukset.....	74
5.5 Nettislangi.....	76
LIITTEET.....	77
LÄHTEET.....	81

1 TIETOISKU

Ota kohteeksi medialapsuus
eväiksi into ja uteliaisuus
kiirettä tulee karttaa
kun retkelle starttaa.

Katso ja kuuntele lasta
saat tietoa arvokasta
olennaisen kuulet
vähemmän arvaat ja luulet.

Syliä ja aikaa jaa
yhdessä on antoisaa
lukea, surffata ja pelata
ihmetellä, oppia ja relata.

Taiteile, leiki, tutki ja liiku
mediakeinussa villisti kiiku
vauhtia anna
sylissä kannaa.

Tilaisuuteen tartu
lapsen kanssa vartu
medialukutaitoiseksi
nykyaikaiseksi – digikansalaiseksi.

(Pentikäinen, Niinistö & Ruhala 2007, 9.)

1.1 Mediakasvatus kasvatuksen tukena

1.1.1 Mitä on media?

Ihmiset käyttävät mediaa eri tavoin päivittäisessä elämässään. Sitä käyttämällä hankitaan tietoa ja opitaan uusia asioita, luodaan ja ylläpidetään sosiaalisia suhteita sekä hankitaan erilaisia tunne-elämyksiä ja virikkeitä vapaa-aikaan. Lisäksi media on osa ihmisten arkielämää ja se ohjaa toimintaamme. Voimmekin puhua mediakulttuurin aikakaudesta, jossa havainnoimme maailmaa median välityksellä (Niinistö & Ruhala 2006, 8). Media on hyvin moniulotteinen käsite ja se on jokaiselle yksilöllinen kokemus.

Anu Mustonen (2001, 8) kuvaa mediaa seuraavasti:

- Joukkoviestintäväline, joka mahdollistaa tiedonkulun ja viestimisen:
  - printtimedia: lehdet, kirjat ja muu painettu sana
  - audiovisuaalinen media: televisio ja elokuva
  - uusmedia: tietokone ja modernit matkapuhelimet.

Juha Suoranta (2003, 9, 11) kuvaa mediaa myös:

- viihteellisenä, elämyksellisenä ja nautinnollisena toimintaympäristönä
- varsinkin lasten ja nuorten oppimisen ja toiminnan ympäristönä.

1.1.2 Mitä mediakasvatus on?

Kasvatus on kasvattajan ja kasvatettavan tavoitteellista vuorovaikutusta. Sillä pyritään määrätietoisesti tukemaan yksilön kehittymistä tasapainoiseksi ja yksilölliseksi persoonallisuudeksi. (Peltonen 2004, 20–22.) Kasvatuksen tavoin mediakasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvattamista eli:

- Median parissa oppimista ja kasvamista.
- Mediataitojen kehittämistä:
  - median tuntemus, tekniset taidot sekä aktiivinen ja kriittinen median käyttö
  - taitoja voi opetella tutustumalla erilaisiin medioihin; tulkitsemalla, tekemällä itse, ilmaisemalla tai tutustumalla median teknisiin välineisiin.
- Yksilön mediankäyttöön vaikuttamista.
- Valmiuksien antamista mediakulttuurissa elämiseen.

(Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007, 100–101.)

- Keskeisin mediakasvatuksen tavoite on kriittisen medialukutaidon kehittäminen.

(Niinistö & Ruhala 2006, 8–9.)

1.1.3 Kriittinen medialukutaito

Kriittisen medialukutaidon oppimista kuvataan elinikäiseksi prosessiksi, jonka tulee alkaa jo lasten ollessa pieniä (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 20). Kun mediataidot ovat kehittyneet tarpeeksi, voidaan puhua medialukutaidosta, jolloin ihminen hallitsee kyvyn ilmaista itseään viestimiä käyttäen. Lisäksi hän taitaa tiedonhankinnan median avulla sekä osaa käyttää kriittisyyttä tulkitessaan median lähettämiä viestejä. (Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.)

- Kriittisessä medialukutaidossa kyseenalaistetaan, kysytään ja tehdään omia valintoja.
- Tavoitteena on osallistuminen median käyttöön ja sen hyödyntäminen omien tarpeiden mukaiseksi.

(Niinistö & Ruhala 2006, 8-9.)

1.1.4 Kuka mediakasvatusta toteuttaa?

Mediakasvatuksellista toimintaa ohjaavat viralliset asiakirjat, joiden perusteella eri alojen ammattilaisten tulee toteuttaa mediakasvatusta. Mediakasvatustyötä tekevät esimerkiksi:

- Päiväkotien työntekijät varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (VASU) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ohjaamana.
- Kouluissa opettajat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ohjaamana.
- Lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajat koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti.

(Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007, 100.)

- Erilaiset yhdistykset ja järjestöt.
- Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmä paikallisesti Ylä-Savon alueella
  - tavoitteena vanhemmuuden tukeminen
  - kriittisen medialukutaidon ja osallisuuden lisääminen
  - ajankohtaisen tiedon ja toiminnan tuottaminen paikalliseen tarpeeseen lapsille, nuorille sekä vanhemmille.

1.1.5 Mediakasvattaja

Mediaan tutkivasti ja kriittisesti suhtautuvan mediakasvattajan tulee kehittää edelleen omia mediataitojaan kehittyvässä virtuaalimaailmassa. Hän toimii esikuvana ja mallina mediakasvatettaville ja on kiinnostunut heidän mediamaailmastaan.

Lisäksi mediakasvattaja:

- Huolehtii turvallisesta mediaympäristöstä.
- Osaa hyödyntää mediaa monipuolisesti kasvatuksessa ja opetuksessa.
- Hyödyntää lasten ja nuorten mediakokemuksia sekä kunnioittaa heidän mediakulttuuriaan.
- Tavoittelee kasvatuskumppanuuden toteutumista mediakasvatustyössä.
- Tietää, mitä tekijänoikeudet merkitsevät ja noudattaa niitä omassa työssään.
- Tuntee lapsia ja nuoria suojelevan lainsäädännön sekä lapsen oikeuksien säädökset lasten oikeuksista.

(Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 14)

VI NKKI!

Kerro, kuinka itse olet toteuttanut mediakasvatustyötä? Missä ja miten?

1.1.6 Vanhemmat mediakasvattajina

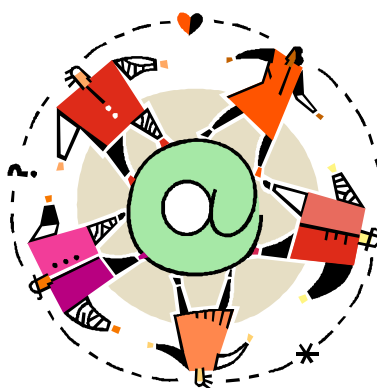
- Vanhempien tulee olla kiinnostuneita lastensa median käytöstä.
- Vanhempien rooli kasvattajina merkityksellinen.
- Tärkeää vanhempien tietoisuus ympäröivästä mediasta, jonka keskellä lapsi elää.
- Vanhempien vastuulla rajojen asettaminen ja turvallisen median käytön mahdollistaminen.
- Lasten ohjaaminen hyödylliseen median käyttöön.
- Lasten suojeleminen haitalliselta medialta.

(Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007, 102.)

- Vanhempien tulee rohkaista lapsiaan keskustelemaan ikävistä mediakokemuksista.

VI NKKI!

Keskustelua vanhempien kanssa, minkä he kokevat tärkeimmäksi kodin mediakasvatuksessa?

1.2 Mikä ihmeen internet?

- WWW on lyhenne sanoista World Wide Web eli maailmanlaajuinen netti.
- Internetin maailmanlaajuisessa tietokoneiden verkossa tieto on tallennettuna ja informaatio liikkuu ajasta tai paikasta riippumatta.
- Se on väline, jonka avulla voidaan monipuolistaa elämän arkea, työskennellä, olla yhteydessä maailmanlaajuisesti, sivistää itseään, hakea tietoa ja ilmaista mielipiteitä.
- Internet on myös mitä mainioin ilon ja viihdykkeen aarrearkku.
- Internetin laajaa ympäristöä on täysin mahdotonta käsittää kokonaan, koska verkostot ja tieto uudistuvat jatkuvasti.

(Korhonen 2003, 9–12.)

Mika Mannermaan mukaan ihmiset elävät yhä enemmän tietokoneen välityksellä internetin virtuaalimaailmassa. Varsinkin nuoret oleskelevat paljon virtuaalimaailmassa, joka vaikuttaa heidän käsityksiinsä todellisuudesta. (Mannermaa 2008, 71, 83.) Mannermaan mukaan virtuaalimaailmaan on kehittynyt erilaisia virtuaaliheimoja ja -kansoja.

Virtuaaliheimo

- Virtuaalimaailmassa olevia yhteisöjä, jotka ovat kehittyneet esimerkiksi eri ammattien, harrastusten tai muiden syiden ympärille.
- Globaali joukko ihmisiä ovat vuorovaikutuksessa keskenään virtuaalisesti.
- Virtuaaliheimosta esimerkkinä Facebook.

Virtuaalikansa

- Virtuaaliheimoja laajempi joukko.
- Sitoo esimerkiksi vahvasti yhteinen uskonto, ideologia, missio tai muut vaikuttavat tekijät.
- Virtuaalikansasta esimerkkinä Greenpeace.

(Mannermaa 2008, 71–72.)

1.2.1 Tutkittuja juttuja internetin käytöstä

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tehnyt selvityksen Lasten vanhempien nettitietoisuus 2006, jossa tutkittiin vanhempien tietämystä lastensa internetin käytöstä. Tutkimukseen osallistui 10–16-vuotiaiden lasten vanhempia 1 016.

- Internetin hyödyiksi koettiin tiedon saaminen, yhteyden pitäminen ystäviin sekä taitojen kehittäminen.
- Huolta vanhemmissa herätti lastensa ei-toivotut kontaktit sekä joidenkin internet-sivujen sopimaton sisältö.
- Lähes puolet vanhemmista kertoi seuranneensa lastensa internetin käyttöä selailemalla tietokoneen sivuhistoriaa.
- Vanhemmista 61 %:lla oli tutkimuksen mukaan aikarajoitus lastensa internetin käyttöön ja 82 % oli keskustellut minkälaisia tietoja kannatta julkaista internetissä. (Lasten vanhempien nettitietoisuus 2006.)

Pelastakaa Lapset on toteuttanut vuosina 2006 ja 2007 Lapsen ääni -kyselyjä internetissä, joiden tarkoituksena on kuulla erityisesti lasten ja nuorten ajatuksia internetin käyttöön liittyvissä asioissa.

- Vuonna 2006 11–17-vuotiailla nuorilla internetin käyttö keskittyi yhteydenpitoon, nettiseikkailuun ja nettipelailuun.
- Yli 60 % vastasi keskustelleensa internetin käytöstä vanhempiensa kanssa.
- Vuoden 2007 kyselyn mukaan 11–17-vuotiaista nuorista pojat käyttivät tyttöjä enemmän aikaa internetissä ja heidän nettipelaamisensa lisääntyi.
- Suurin osa käytti aikaa internetissä alle 5 tuntia viikossa tai 5-10 tuntia viikossa.
- Kyselystä ilmeni myös, että alle 11-vuotiaista lapsista 68 % on joutunut ainakin joskus kiusatuksi internetissä. (Lapsen ääni 2006; Lapsen ääni 2007.)

1.2.2 Internetin hyödyt ja haitat

Salokosken ja Mustosen (2007) mukaan internetin hyöty- ja haittatekijöitä voidaan tarkastella neljästä eri näkökulmasta, jotka ovat kognitiivinen, psykologinen, fyysinen ja sosiaalinen.

Kognitiivinen eli tiedollinen näkökulma

Hyödyt:

- Oppimisympäristö: mielekäs ja uusi tapa tiedonhakuun ja oppimiseen.
- Tukee kielellistä kehittymistä, monipuolistaa sanavarastoa ja ylläpitää lukutaitoa. (Salokoski & Mustonen 2007, 31–41.)
- Kehittää ongelmanratkaisukykyä, uusien asioiden ymmärtämistä ja matemaattisia taitoja. (Niinistö & Ruhala 2006, 89.)

Haitat:

- Lapsen on vaikeaa hahmottaa internetin moniulotteisuutta, jolloin lapsi altistuu herkemmin muun muassa internetin piilomainonnalle, stereotyyppisille sukupuolirooleille ja väkivaltamalleille.
- Lapsi voi omaksua itselleen vääränlaisia asenteita ja arvoja. (Salokoski & Mustonen 2007, 31–41.)

Psykologinen näkökulma

Hyödyt:

- Tarjoaa lapselle monenlaisia tunne-elämyksiä, jotka ovat kehittäviä silloin, kun ne ovat sopivia lapsen ikätasoon nähden.
- Nuorella on mahdollisuus löytää itselleen sopivia malleja, joilla hän voi vahvistaa minäkäsitystään ja rakentaa identiteettiään. (Salokoski & Mustonen 2007, 46–61.)

Haitat:

- Sopimattomat mediasisällöt voivat aiheuttaa lapselle pelkoja.
- Myös faktan ja fiktion sekoittuminen aiheuttaa lapselle epämiellyttäviä tunne-elämyksiä.
- Nuorille vaarana on kuitenkin vääränlaisten ja epärealististen mallien löytäminen, jotka ovat haitaksi identiteetin kehitykselle. (Salokoski & Mustonen 2007, 46–61.)

Fyysinen näkökulma

Hyödyt:

- Motoriikan kehittyminen. (Niinistö & Ruhala 2006, 89.)
- Silmän ja käden yhteistyö, koordinaatio.

Haitat:

- Internetissä ajanvietto vie aikaa muilta harrastuksilta, jonka vuoksi muun muassa liikunnan harrastaminen vähentyy ja paino-ongelmat kasvavat.
- Ergonomisesti huonot asennot ja näytön pitkäaikainen tuijottaminen johtavat selkä-, niska- ja hartiakipuihin sekä silmien väsymiseen.
- Runsaan tietokoneen käytön katsotaan vaikuttavan myös vireystilaan ja unirytmiiin. Esimerkiksi pitkän pelituokion jälkeen lapsen voi olla vaikea rauhoittua ja nukkuminen voi häiriytyä. (Salokoski & Mustonen 2007, 69–71.)

Sosiaalinen näkökulma

Hyödyt:

- Mahdollistaa virtuaalisen sosiaalisen kanssakäymisen: yhteisöt, joiden avulla voidaan luoda uusia vuorovaikutussuhteita ja kontakteja.
- Kommunikaatioväline, jolla lapset ja nuoret ovat yhteydessä haluamiensa ihmisten kanssa.
- Ympäristönä internet rohkaisee ujoja ja yksinäisiä osallistumaan, koska siellä on mahdollisuus esiintyä anonyymisti. (Salokoski & Mustonen 2007, 74–77.)

Haitat:

- Runsaan internetin käytön vaarana on sosiaalinen syrjäytyminen esimerkiksi perheestä ja muista internetin ulkopuolisista sosiaalisista suhteista ja verkostoista. (Salokoski & Mustonen 2007, 78.)

1.3 Nettiturvallisuus

Internetin käyttöön liittyy monia riskejä, joista käyttäjien tulee olla tietoisia. Internetiä on osattava käyttää, jotta omalla toiminnalla voi välttyä sen vaaratekijöiltä. Internetin käyttöön liittyy useita rajoittavia tekijöitä, jotka käyttäjän tulee huomioida. Lainsäädäntö säätelee internetkäyttämistä ja lait koskevat jokaista käyttäjää. Yleistyneen ja monipuolistuneen internetin käytön vuoksi lainsäädäntöä on kehitetty viime vuosina. Internet mahdollistaa surffailun vapaasti maailmanlaajuisessa tietoverkossa, mutta lisää myös vastuuta sen käyttäjälle. (Turvallisesti netissä.) Internetiä käytettäessä tulee huomioida seuraavat asiat:

Yksityisyyden- ja kunnianloukkaus

- Valheellisten ja virheellisten tietojen tai kuvien levittäminen, jotka loukkaavat tai halventavat ihmisen yksityiselämää on ehdottomasti kiellettyä. (Turvallisesti netissä.)

Henkilötietojen suoja

- Internetin keskustelupalstoja tai kotisivuja käytettäessä tulee harkita tarkoin, mitä tietoja itsestä ja esimerkiksi omasta perheestä laittaa näkyville.
- Toisten henkilöiden tietojen ylläpitäminen luvatta tai ilman laillista perustetta ei ole sallittu. (Turvallisesti netissä.)

Tekijänoikeus- ja tavaramerkkilaki

- Musiikin, tekstien, valokuvien, piirroksien, tavaramerkkien tai muun materiaalin levittäminen internetissä on laitonta. Aineistojen levittämiseen ei kenelläkään ole oikeutta esimerkiksi omien kotisivujen kautta.
- Seurauksena luvattomasta käytöstä ja aineistojen levittämisestä voi seurata oikeustoimia tai taloudellisia korvauksia. (Turvallisesti netissä.)

Viestintäsalaisuus

- Viestintäsalaisuus pätee myös internetissä. Toisten sähköpostien ja luottamuksellisten viestien lukeminen on väärin ilman asianomaisen lupaa.
- Omien sähköpostien välittämistä edelleen kannattaa miettiä tarkkaan onko saamasi viesti tarkoitettu vain omaan käyttöön ja onko viestiä oikeutta lähettää edelleen? (Turvallisesti netissä.)

Lapsiporno

- Lapsipornon hallussapito ja sen levittäminen on ehdottomasti kiellettyä, aineiston muodosta riippumatta. (Turvallisesti netissä.)

Rasismi

- Rasismi ja rasistiseen toimintaan yllyttäminen internetissä on kiellettyä. (Turvallisesti netissä.)

VI NKKI!

Pelastakaa Lapset ry:llä on internetissä toimiva Nettivihje-lastensuojelupalvelu, johon voi ilmoittaa laittomasta ja haitallisesta aineistosta nimettömästi. Nettivihje-palvelu tekee yhteistyötä keskusrikospoliisin, viranomaisten ja palveluntoimittajien kanssa. (Mikä on nettivihje 2006.)

Nettivihje-linkki, johon voidaan tutustua myöhemmin, löytyy osoitteesta:

www.pelastakaalapset.fi/nettivihje

1.3.1 Internetin käyttöön liittyviä uhkia

- Nettiriippuvuus on hallitsematonta tai pakonomaista internetin käyttöä. Se voi kohdistua ihmissuhteisiin, sosiaalisten suhteiden muodostamiseen, roolipeleihin rakennettuun minäkuvaan tai tunnepohjaisiin elämyksiin, jotka internet mahdollistaa. (Mustonen 2001, 166–167.)
- Nettikiusaaminen ilmenee esimerkiksi ilkeinä juoruina, pilkka-, kiristys- tai uhkausviesteinä, toisen yhteystiedoilla esiintymisenä tai niiden levittämisenä, kuvien levittämisenä tai manipulointina, ryhmän ulkopuolelle sulkemisenä, salasanojen varastamisena tai ahdisteluna ja häirintänä. (Salokoski 2007, 80–81.)
- Netirikollisuus, jonka yksi muoto on kalastelu eli phishing, jossa verkkohuijarit yrittävät kalastaa esimerkiksi henkilötietoja käyttäkseen niitä rikolliseen toimintaan. Lisääntyneen verkkokaupan seurauksena raha liikkuu myös väärille tahoille. Huijarit vaativat myytävistä tuotteista etukäteismaksuja, mutta kaupankäynnin edetessä ilmenee, etteivät ostajat tule saamaan vastinetta rahoilleen. (Järvinen 2007, 6-7.)
- Seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuminen. Esimerkiksi nuorten suosimat kuvagalleriat ja chat-palstat toimivat myös pedofiilien kontaktiympäristöinä. Ympäristöissä he väärinkäyttävät kuvia sekä houkuttelevat lapsia ja nuoria rikollisessa mielessä. (Salokoski & Mustonen 2007, 104–109.)

1.3.2 Netiketti

Internetin käyttöohjeita eli Netikettejä löytyy käyttäjien avuksi monesta eri lähteestä ja suunnattuna eri käyttäjäryhmille. Netiketillä pyritään turvamaan kaikille turvallinen ja hyödyllinen internet-ympäristö. Vanhempien tulee ohjata lapsiaan turvalliseen internetin käyttöön, jotta lapset oppivat tiedostomaan oikeudet ja vastuun surffaillessaan internetissä. (Netiketti 2006.)

Netiketti:

- Mieti mitä henkilökohtaisia tietoja itsestäsi laitat kaikkien nähtävälle (nimi, osoite, puhelinnumero, henkilötunnus).
- Pidä huoli, että salasanasi pysyy vain omassa tiedossa.
- Harkitse kuviesi luovuttamista tuntemattomille ja mieti tarkoin millaisia kuvia laitat itsestäsi esille.
- Toisten kuvien tai tekstien käyttäminen omana on kiellettyä.
- Ota aina toiset internetin käyttäjät huomioon: ole asiallinen ja käytä asiallista kieltä esimerkiksi I SOT aakkoset tarkoittavat verkkokeskusteluissa huutamista.
- Kukaan ei voi pakottaa sinua toimimaan vastoin tahtoasi.
- Internetissä on monenlaisia käyttäjiä, kaikki eivät ole rehellisiä, joten muista kriittisyys.

Netiketistä löytyy erilaisia versioita:

- Mannerheimin Lastensuojeluliitto: www.mll.fi → Nuorille → Nuorten oikeudet → Viisaasti verkossa → Netiketti
- Turvallisesti netissä: www.tietoturvakoulu.fi → Netiketti
- Suomen Internetopas: www.internetopas.com → Netiketti

1.3.3 Internetin esto-ohjelmat

Lasten internetin käyttöä voidaan valvoa ja kontrolloida asentamalla tietokoneelle erilaisia esto-ohjelmia. Ohjelmilla voidaan estää esimerkiksi lasten pääsy haitallisille sivustoille. Esto-ohjelmia on mahdollista ladata internetistä ja niitä on maksullisia sekä maksuttomia.

- Aidattu leikkipuisto eli suljettu käyttöympäristö: tietokoneen käyttöjärjestelmään luodaan lapselle oma profiili, jonka asetuksissa lapsen sallitaan käyttävän vain vanhempien etukäteen määrittelemiä ohjelmia ja verkkosivuja. Aidatun leikkipuiston tekemiseen ei tarvita erillistä ohjelmaa, vaan jokainen voi luoda sen omalle tietokoneelle ilmaiseksi. (Peura, Veikkolainen, Kankkonen, & Suutarla 2006, 29.)
- Suodatinohjelmat: estävät pääsyn haitallisiksi määritellyille internet-sivustoille. Lisäksi niillä pystytään rajoittamaan tiedostojen lataamista, sähköpostin ja pikaviestiohjelmien käyttöä sekä estää esimerkiksi henkilötietojen luovuttamista internetissä. Suodatinohjelmia on maksuttomia sekä maksullisia ja niiden käyttö vaatii ylläpitoa. Ohjelman voi asentaa toimimaan niin, ettei lapsi tiedä sen olemassa olost. (Peura, Veikkolainen, Kankkonen, & Suutarla 2006, 29.)

Netin suodatinohjelmia löytyy esimerkiksi Pelastakaa Lapset, nettivihje sivuilta: www.pelastakaalapset.fi/nettivihje → ohjeita esto-ohjelmien käytöstä ja tietoturvasta → nettiestot

- Valvontaohjelmat: niillä voidaan seurata lapsen tietokoneen käyttöä. Ohjelmat tallentavat tietokoneelle tiedot siitä, missä internetsivuilla lapsi on käynyt, mitä keskustellut ja mitä sähköpostia lähettänyt. Käytännössä ohjelmalla voi seurata lapsen joka ikistä näppäimen lyöntiä. Lapsen surffailua internetissä voi tarkkailla myös jokaisessa tietokoneessa olevan sivuhistoria-toiminnolla. (Peura, Veikkolainen, Kankkonen, & Suutarla 2006, 30.)

VI NKKI!

Pohdintaa ja keskustelua yhdessä vanhempien kanssa seuraavin kysymyksin:

- Onko oikein käyttää esto-ohjelmia?
- Kerrotko lapsellesi ohjelmien olemassa olost ja syyn miksi ne ovat käytössä?
- Lisääkö esto-ohjelmien käyttö lapsesi halua mennä kielletyille sivulle?
- Entä lapsen oikeus yksityisyyteen, missä kulkee raja?
- Osaako lapsesi kiertää esto-ohjelmat?

2 ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA

Pelkopöpö

Suuri, söpö,
pelkopöpö kiipeää kieleen,
mönkii mieleen,
nostaa pystyyn tukan,
saa tutisemaan sukan,
maailmanmiehen elkein,
pelästyttää melkein.

Muista aina:
nappia paina,
pistä kii,
ei tarvitse katsoa pelottavii!
Aikuisen syliin kapua,
saat pöpöön ensiapua:
Huis höpö,
Pelkopöpö!

(Niinistö & Ruhala 2006, 32.)

2.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan

Harjoitusten tavoitteena on virittää vanhemmat illan teemaan. Harjoituksissa voidaan pohtia millaista internetin käyttöä kotona esiintyy? Käyttävätkö alle kouluikäiset lapset internetiä? Tuntevatko vanhemmat lastensa internetikäyttämistä? Samalla voidaan myös pohtia kuinka tieto muuttuu internetissä ja mikä tiedon muuttumiseen vaikuttaa? Herättelyn tavoitteena on käydä keskustelua ja herättää pohdiskelua vanhempien kanssa.

VI NKKI!

Esimerkkiharjoituksia:

Netin rikkinäinen puhelin

Internetin parhaat palat

Ohjeet harjoituksiin löytyvät Materiaalit-osion sivulta 65.

2.2 Tarinatuokio

Lapset voivat internetiä käyttäessään joutua pulmallisiin tilanteisiin, joiden ratkaisemiseen he tarvitsevat tukea ja ohjausta vanhemmiltaan. Tarinatuokiossa tutustutaan muutamiin tarinoihin, joiden ongelmatilanteeseen pyritään löytämään ratkaisut keskustelemalla yhdessä vanhempien kanssa. Alle kouluikäisten lasten vanhemmat pystyvät vielä ratkaisevasti vaikuttamaan lastensa tulevaan internetikäyttämiseen, joten tarinatuokiolla tulee erityisesti kiinnittää huomioita ennaltaehkäisevään näkökulmaan. Kuinka ongelmatilanteisiin voidaan varautua ja kuinka niiltä voidaan välttyä?

Esimerkkitarinat löytyvät Materiaalit-osion sivulta 66.

Vaihtoehtoisesti voit kertoa tarinoita myös "elävästä elämästä"

2.3 Tietokoneiden avaaminen ja internetympäristöön siirtyminen

2.4 Nettitesti

Pelastakaa Lapset ry:n nettisivuilta löytyy nettitesti, jossa jokainen voi testata omia internet-taitojaan. Testiin tulee suhtautua huumorimielellä ja vastauksen saa vaikka arvata! Vastauksia voidaan läpikäydä keskustellen yhdessä vanhempien kanssa. Nettitesti löytyy osoitteesta:

www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/nettitesti.html

Oikeat vastaukset Nettitestin kysymyksiin löytyvät työskentelyoppaan Materiaalit-osion sivulta 74.

2.5 Nettiretki-harjoitus

Nettiretkellä tutustutaan erilaisiin internet-sivustoihin.

Nettiretken ohjeet löytyvät Materiaalit-osion sivulta 73.

2.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely

Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivut löytyvät osoitteesta:

www.mll.fi

Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut tarjoavat pienten lasten vanhemmille monipuolisesti tietoa lasten kasvusta ja kehityksestä, vanhemmuudesta ja sen tukemisesta sekä hyviä ideoita lasten kanssa puuhailuun. Leikkipaikkaosion löytyy käyttökelpoisia vinkkejä peleihin ja leikkeihin, joita lasten kanssa voi hyödyntää. Lapset ja media-osion Nettikivaa-linkistä löytyy taas internetpelejä, jotka ovat tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille. Pelaamalla lapsi voi opetella esimerkiksi värejä, muotoja, motoriikkaa ja tunnistamista.

MLL:n sivuilla vanhemmille on paljon materiaalia lasten mediakasvatukseen liittyen, jota käyttäen vanhemmat voivat opastaa lapsiaan oikeanlaiseen mediankäyttöön. Työkirjoista ja huoneentauluista vanhemmat saavat vinkkejä esimerkiksi internetin käyttöön ja pelaamiseen liittyvien sopimusten tekemiseen. Lisäksi MLL:n internetsivuilla on mahdollisuus osallistua keskusteluihin, joissa vanhemmat voivat vaihtaa kuulumisia ja kertoa omista kasvatuskokemuksistaan.

VI NKKI!

Lapsirakkaustesti: www.mll.fi → Vanhemmille → Minä vanhempana → Lapsirakkaustesti

2.7 Nettipelit

Internetistä löytyy monenlaisia mukaansa tempaavia alle kouluikäisille lapsille soveltuvia nettipelejä. Hyviä ja hauskoja alle kouluikäisille sopivia nettipelejä löytyy osoitteista:

www.mll.fi → Vanhemmille → Lapset ja media → Nettikivaa → Alle kouluikäisille → Opettavaisia peliympäristöjä ovat esimerkiksi Turvapupu, Papunet, Mauri Kunnaksen Kunnaslandia

www.muffetti.fi

yle.fi/pikkukakkonen

www.yle.fi/galaxi

www.juniori.fi

www.perhekerho.net

www.pokemon.fi

2.8 Pieni lapsi internetissä

Pohdintaa alle kouluikäisten mediakasvatuksesta internetin käyttöön liittyen sekä siitä, millaisin työmenetelmin tietoja ja taitoja voidaan harjoittaa. Internetin käyttötaidoissa edetään perustaitojen oppimisesta kriittisyyteen harjoittamalla internetin käyttötaitoja lapsen kehitykselle sopivalla tavalla. Pienten lasten internetin käyttöön liittyviä taitoja voi harjoittaa esimerkiksi seuraavia työmenetelmiä ja ohjeita hyödyntäen:

- Lapsi käyttää internetiä vain aikuisen läsnä ollessa tai välittömässä läheisyydessä.
- Lapsi ja aikuinen tekevät sopimukset internetin käytöstä.
- Lapsi katsoo internetissä mediasisältöjä, jotka aikuinen on jo etukäteen arvioinut ja hyväksynyt lapselle sopiviksi.
- Internet-pelien ikärajoja ja -suosituksia noudatetaan johdonmukaisesti ja niiden sisältöä kuvaavat symbolit tunnetaan.
- Lapsen kohdatessa internetissä hänelle sopimatonta, epämiellyttävää tai pelottavaa aineistoa, tulee hänen sulkea tietokone ja kerrottava asiasta aikuiselle.
- Omasta internetin käytöstä ja siihen liittyvistä tunteista sekä kokemuksista keskusteleminen: millaisia tunteita herättää kuvien katseleminen tai äänten, puheen ja musiikin kuunteleminen?
- Kyseenalaistaminen: mihin internetiä tarvitaan ja minkä vuoksi sitä käytetään?
- Erilaisiin internet-aineistoihin tutustuminen ja niiden arviointi, kuvailu ja tulkinta tukevat lasta käsittämään itseään internetin käyttäjänä.
- Internetin hyödyntäminen ympäristön tutkimisessa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17–20)

2.9 Illan päätös

Lopuksi yhteenveto ja päällimmäiset ajatukset kuluneesta illasta. Palautelomakkeen kerääminen vanhemmilta.

3 ALAKOULUIKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA

Sinä, minä – me

yhdessä ihmettelemme:

Hauskoja hurjia löpönhöpöjä,

höpönlöpöjä,

löoppijuoruja

julkkisporuja,

uutisjuttuja,

ruutututtuja

Sinä, minä – me

Yhdessä selvitämme:

Mitä ei, mitä joo,

missä S, missä K,

kuka taikoi,

mitä aikoi,

kun kiihdymme

ja viihdymme?

(Niinistö & Ruhala 2006, 28.)

3.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan

Harjoitusten tavoitteena on virittää vanhemmat illan teemaan. Harjoitukissa voidaan pohtia millaista internetin käyttöä kotona esiintyy? Tuntevatko vanhemmat lastensa internetkäyttämistä? Samalla voidaan myös pohtia kuinka tieto muuttuu internetissä ja mikä tiedon muuttumiseen vaikuttaa? Herättelyn tavoitteena on käydä keskustelua ja herättää pohdiskelua vanhempien kanssa.

VI NKKI!

Esimerkkiharjoituksia:

Netin rikkinäinen puhelin

Internetin parhaat palat

Ohjeet harjoituksiin löytyvät Materiaalit-osion sivulta 65.

3.2 Tarinatuokio

Lapsilla voi internetin käytön myötä tulla eteen pulmallisia tilanteita, joiden ratkaisemiseen he tarvitsevat vanhemmilta ohjausta ja tukea. Tarinatuokiassa tutustutaan muutamiin tarinoihin, joiden ongelmatilanteeseen pyritään löytämään ratkaisut keskustelemalla yhdessä vanhempien kanssa.

Tarinat löydät Materiaalit-osion sivulta 66.

Vaihtoehtoisesti voit kertoa tarinoita myös "elävästä elämästä"

3.3 Tietokoneiden avaaminen ja internetympäristöön siirtyminen

3.4 Nettitesti

Pelastakaa Lapset ry:n nettisivuilta löytyy nettitesti, jossa jokainen voi testata omia internet-taitojaan. Testiin tulee suhtautua huumorimielellä ja vastauksen saa vaikka arvata! Vastauksia voidaan läpikäydä keskustellen yhdessä vanhempien kanssa. Nettitesti löytyy osoitteesta:

www.pelastakaalapset.fi/nettivilje/nettitesti.html

Oikeat vastaukset Nettitestin kysymyksiin löytyvät työskentelyoppaan Materiaalit-osion sivulta 74.

3.5 Nettiretki-harjoitus

Nettiretkellä tutustutaan erilaisiin internet-sivustoihin.

Nettiretken ohjeet löytyvät Materiaalit-osion sivulta 73.

3.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely

Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivut löytyvät osoitteesta:

www.mll.fi

Vanhemmille-osiosta löytyy hyödyllistä tietoa perheen arkea tukemaan. Työkirjoista ja Huoneentauluista vanhemmat saavat vinkkejä esimerkiksi lasten kanssa tehtäviin sopimuksiin, jotka liittyvät lasten päivärytmiin, koulun käyntiin ja internetin käyttöön. Lisäksi sivuilta löytyy vinkkejä myös perheen ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi. Keskustelupalstalla vanhemmat voivat löytää vertaistukea muilta vanhemmilta vanhemmuuden haasteisiin. Vanhemmille-osiosta löytyy myös Leikki-paikka, jossa on hyviä vinkkejä erilaisiin peleihin ja harjoituksiin vanhempien käytettäväksi.

Lapsille löytyy MLL:n sivuilta paljon mukavaa puuhattavaa turvallisessa internet-ympäristössä. Lapset ja media- kautta pääsee sukeltamaan Nettikivaa-osioon, josta löytyy hauskoja ja opettavaisia nettipelejä alakoululaisille. Lapset voivat myös esimerkiksi harjoittaa kielitaitoaan pelaamalla englannin- tai ruotsinkielisiä pelejä.

VI NKKI!

Tutustuminen MLL:n sivuilla oleviin nettivideoihin, joissa kuvataan tilanteita, joihin voi joutua internetiä käytettäessä.

Miian yleisö: www.mll.fi → Nuorille → Viisaasti verkossa → Videot → Miian yleisö
Pohdittavaa: Tietääkö Miia ketkä kaikki pääsevät katsomaan hänen kuviaan? Onko hän ajatellut, että kuvat voivat jäädä elämään internetiin ikuisiksi ajoiksi? Miksi Miia haluaa antaa tietynlaisen kuvan itsestään internetissä?

Hyvä läppä?: www.mll.fi → Nuorille → Viisaasti verkossa → Videot → Hyvä läppä
Pohdittavaa: Mitä lakeja kiusaaja rikkoo? Mitä kuvien manipulointi ja levittäminen aiheuttaa Niinalle? Mikä olisi oikeanlainen rangaistus kiusaajalle?

3.7 Missä lapset viettävät aikaa internetissä?

Lasten viettäessä aikaa internetissä tulee heidän olla erityisen tarkkana Netikeitin kanssa! Internet muuttuu ja laajenee jatkuvasti, jonka vuoksi uusiin sivustoihin kannattaa tutustua huolella ennen kuin antaa esimerkiksi yhteystietoja sivuilla pyydettäviin palveluihin tai julkaisee kuviaan netissä. Sivustoja, joilla lapset viettävät aikaansa on lukemattomia. Sivustoilla oleminen riippuu lapsen henkilökohtaisista kiinnostuksen kohteista ja esimerkiksi harrastuksista. Seuraavassa esitellään vain murto-osa lasten tavoista käyttää internetiä.

3.7.1 Nettipelit

Internetissä on lukuisia pelejä, joita voi pelata ilmaiseksi. Pelaamisen ohessa voi keskustella muiden pelaajien kanssa. Parhaimmillaan nettipelit ovat loistavaa ajanviihdettä, mutta varjopuolena on riippuvaisuus peleihin. (Haasio 2007, 58–59.)

Pelejä löytyy runsaasti osoitteissa:

www.aapeli.com

www.tilt.tv

www.mll.fi → Vanhemmille → Lapset ja media → Nettikivaa → EuropaGo, Kuntavisa, Koululainen (Pelihalli) ym.

www.valio.fi/kidius → Valio Kidius Farmi

www.pelikone.fi

Stardoll -Fame, fashion and friends

Stardoll on netin virtuaalinen nukkeyhteisö, jossa voi pukea julkkis-paperinukkeja muotivaatteisiin, sisustaa tai luoda vaikka oman MeDoll-nuken. Stardoll-ympäristö on erityisesti tytöille suunnattu internetsivusto ja käyttäjät ovat pääsääntöisesti 7-17-vuotiaita. Stardoll-ympäristössä käyttäjät saavat ilmaista itseään ja olla yhteydessä kavereiden kanssa. Jäsenyys on täysin ilmaista. Stardoll-sivuille pääsee osoitteesta:

www.stardoll.com/fi

Runescape

Rune on englanninkielinen maailmanlaajuinen nettiroolipeli. Pelin tarkoituksena on luoda hahmo, jonka taitoja kehitetään ja jolla suoritetaan erilaisia tehtäviä. Pelin pelaaminen on ilmaista. (Haasio 2007, 62.) Pelin pelaaminen alle 13-vuotiaille ei ole sallittua ja alle 18-vuotiaiden tulisi kysyä lupa vanhemmilta pelin pelaamiseen. Rune on pelattavissa Internetissä ympäri vuorokauden. Yli 120 miljoonaa pelaajaa on pelannut Runea viimeisen seitsemän vuoden aikana. (Parent's guide 1999-2008.) Suositun nettipeliä voi pelata osoitteessa:

www.runescape.com

Wow eli World of Warcraft

Wow on Internet-roolipeli, jossa monet pelaajat ympäri maailmaa pelaavat yhtä aikaa. Taisteluita käydään hirviöitä sekä tosia pelaajia vastaan. (Haasio 2007, 63.) Peli on kuukausimaksullinen. WoW löytyy nettisivuilta:

www.wow-europe.com

3.7.2 Sähköposti

Sähköposti on nykyään melkein välttämätön, sillä moniin palvelujen kirjautumiseen tarvitsee sähköpostiosoitteen. Sähköpostilla voi lähettää virtuaalisesti viestejä toisen sähköpostiin ja se on kätevä tapa hoitaa asioita. (Haasio 2007, 20.) Ilmaisia sähköposteja tarjoavat esimerkiksi osoitteet:

www.suomi24.fi

www.google.fi → Gmail

www.hotmail.com

3.7.3 Keskusteluryhmät

Keskusteluryhmät ovat kuin sähköisiä ilmoitustauluja, joihin voi jättää viestejä ja lukea muiden kirjoituksia sekä vastata niihin. Keskusteluryhmissä on erilaisia aihealueita, joihin voi osallistua halunsa mukaan ja ne ovat kaikille avoimia. Niissä voi saada kätevästi vastauksen tai mielipiteen itseä askarruttavaan kysymykseen. (Haasio 2007, 52.) Suosituimmat keskusteluryhmät löytyvät osoitteesta:

keskustelu.suomi24.fi

3.7.4 Chat

Chattaily tarkoittaa reaaliaikaista keskustelua verkossa eri osoitteissa Chat-huoneissa. Huoneissa voi puhua julkisesti tai yksityisesti haluamansa henkilön kanssa. Chatissa voi tavata uusia tuttavuuksia tai viestitellä kavereille. Yleensä Chatissa esiinnyttään nimimerkillä, mutta on myös palveluja joihin voi rekisteröityä ja luoda profiilin itsestään. Yleensä Chatit on jaettu eri aihepiireihin ja huoneisiin voi osallistua oman kiinnostuksensa mukaan. (Haasio 2007, 49–50.) Chat löytyy esimerkiksi:

chat.suomi24.fi

3.7.5 IRC

IRC eli Internet Relay Chat on chatin tyylinen keskusteluohjelma. Chat on julkisessa verkossa oleva, kun taas irccailua varten tarvitsee erillisen ohjelman. IRC:issä kanavan perustaja valvoo käyttäjiään ja valitsee kenet hyväksyy kanavalleen. (Haasio 2007, 52.)

3.7.6 Internetin pikaviestimet

Pikaviestimillä voi olla yhteydessä ilmaiseksi haluamiinsa ihmisiin reaaliajassa. Eri-laisilla pikaviestimillä voi keskustella kahden kesken, näyttää itsestään kameran välityksellä ja nähdä kaveristaan livekuvaa, soittaa ilmaisia puheluita sekä lähettää liitetiedostoja. Pikaviestimistä käytetyimpiä ovat Skype ja MSN Messenger. (Haasio 2007, 14.)

Skype

Skypellä chattaily ja ilmaiset puhelut ovat mahdollisia, jos henkilöllä, jonka kanssa haluat keskustella, on myös skype. Pienellä maksulla skypellä voi soittaa mihin tahansa puhelinliittymään ympäri maailmaa sekä lähettää tekstiviestejä. Käteviä lisälaitteita skypen käytössä ovat headset eli korvakuulokkeet ja mikrofoni, joilla puhelut ovat mahdollisia. Headsetin saa alle kymmenellä eurolla. Myös näköpuhelut ovat mahdollisia, jos tietokoneessa on kamera. (Haasio 2007, 14–16.)

Suomenkielisin ohjein skypen voi asentaa osoitteesta:

www.skype.com/intl/fi

MSN Messenger

Arkikielellä tunnettu "mese" mahdollistaa tosiaikaisen viestien ja kuvien lähettämisen. Myös muut toiminnot, kuten puhelujen soitto ja livekuvan näkeminen toisesta skypen tavoin, ovat mesessä mahdollisia. Meseä voi "tuunata" eli visuaalisesti muokata mieleisekseen. Tuunata voi muun muassa taustaväriä, lisätä profiiliin mieleinen kuva ja teksti muiden näkyville. Mesen voi ladata tietokoneelle ja se vaatii sähköpostiosoitteen. Viestiäkseen haluamansa henkilön kanssa, täytyy tietää toisen mesetunnus, joka on sähköpostiosoite. (Haasio 2007, 16–19.) Jos tietokoneella ei ole asennettu meseä, internetversion mesestä voi ladata osoitteesta:

webmessenger.msn.com

VIINKKI!

Livemesetys: ohjaaja mesettää reaaliaikaisesti sovitun henkilön kanssa ja keskustelu näytetään vanhemmille videotykillä.

Vuoropuhelussa voi käyttää vaihtoehtoisesti Materiaalit-osion sivulta 76 löytyvää nettislangikeskustelua. Jos mesetys ei jostain syystä onnistu tai ohjaaja ei halua käyttää sitä illoissa, voi hauskalta näyttävän nettislangilla käytävän keskustelun näyttää videotykillä ja käydä läpi sanontojen oikeat merkitykset.

3.7.7 Verkkoyhteisöt

Internetistä löytyy lukuisia erilaisia verkkoyhteisöjä, joissa voi virtuaalisesti kommunikoida eri tavoin. Sivustoilla voi keskustella, lähettää viestejä, laittaa haluamiaan kuvia, kommentoida toisten kuvia sekä kirjoittaa verkkopäiväkirjaa.

Kuvagallerioissa keskeisessä roolissa ovat sinne laitetut kuvat ja niiden kommentointi sekä keskustelut. Lasten käyttämiä kuvagallerioita ovat IRC-galleria ja ii2.

IRC-galleria

IRC-galleria (galtsu, irkki) on Suomen suosituin internetyhteisö. Sivulla on yli 400 000 rekisteröitynyttä jäsentä, joiden keski-ikä on noin 20 vuotta. Galleriasa olevat moderaattorit valvovat asiallisen käyttäytymisen toteutumista. (IRC-galleria 2000–2008.) Galtsussa voi katsella muiden kuvia ja rekisteröidyttyä palveluun toisten kuvien kommentointi ja keskustelu mahdollistuvat. Galleriaan ilmaiseksi rekisteröityminen vaatii 12-vuoden iän, sähköpostiosoitteen sekä selkeän valokuvan itsestä. Gallerian lisäpalveluja kuten VIP-asiakkuuden saa maksusta. (Haasio 2007, 24–27.) IRC-galleriaan voi käydä tutustumassa osoitteessa:

irc-galleria.net → Vanhemmille-osiosta löytyy hyödyllistä perustietoa IRC-galleriasta

ii2

ii2 on IRC-gallerian kanssa hyvin samanlainen palvelu. Ii2:ssa on yli 180 000 käyttäjää, joista 94 % 10–18-vuotiaita. Ii2 tarjoaa myös mobiilipalveluja eli kännykällä voi olla yhteydessä ii2 kavereihin. (ii2 paikka ystäville.) Ii2 kuvagalleria sivustot löytyvät osoitteesta:

www.ii2.org → Vanhemmille-osiossa löytyy hyödyllistä perustietoa ii2:sta

Habbo Hotel

Nuorten keskuudessa yksi suosituimmista yhteisöistä on Habbo Hotel. Habbo on pelin tyylinen virtuaaliyhteisö, jossa voi luoda oman huoneen, tavata kavereita virtuaalisesti ja pelata pelejä. Siellä voi myös osallistua erilaisiin virtuaalitapahtumiin sekä tavata julkkiksia. Kirjautuminen Habboon on ilmaista, mutta jos haluaa sisustaa huonettaan tai pelata pelejä, täytyy hankkia maksullisia Habbo-kolikoita. (Haasio 2007, 46–48.) Habboa käyttäkseen täytyy olla 10 vuotta täyttänyt ja alle 15-vuotiailta vaaditaan vanhempien suostumus maksullisten palveluiden käyttöön. Habbossa ei tarvitse esiintyä omana itsenään, eikä sinne tarvitse laittaa kuvaansa kirjautuessa sisään. Habbo on avoinna joka päivä 06.00–00.00. Habbo löytyy osoitteesta:

www.habbo.fi → Vanhempien opas-osiossa vanhemmille hyödyllistä tietoa

Blogit

Blogit ovat verkkopäiväkirjoja, joihin voi kirjoittaa haluamiaan asioita elämästään, ajatuksistaan ja mielipiteistään. Blogeissa voi kommentoida myös toisten kirjoittamia tekstejä. Useimpiin blogeihin voi lisätä esimerkiksi kuvia ja linkkejä mielenkiintoisille sivustoille. (Haasio 2007, 36–38.) Suosittuja blogisivustoja osoitteissa:

www.blogger.com → ”Tee tutustumiskierros” tarjoaa monipuolisen kerronnan blogin ominaisuuksista

vuodatus.net

ajatukseni.net

MySpace – virtuaaliyhteisö

Yksi suurimmista virtuaaliyhteisöistä on MySpace, joka on maailmanlaajuinen noin 175 miljoonan hengen yhteisö internetissä. MySpacessa on monipuolisesti käyttäjille toimintaa. Siellä voi osallistua keskusteluryhmien keskusteluihin, luoda omat kotisivut, joihin kirjoittaa blogeja ja lisätä kuvia sekä videoita ja musiikkia: pelien pelaaminen on myös mahdollista. (Haasio 2007, 46.) MySpace löytyy osoitteesta:

www.myspace.com

3.7.8 Netti-tv ja videot

Internetissä voi nykyään katsoa myös televisio-ohjelmia. Suomalaisetkin tv-kanavat näyttävät ohjelmiaan internet-sivustoillaan. Esimerkiksi Yle, Mtv3 ja Nelonen näyttävät joitain ohjelmia maksuttomasti sivustoillaan:

areena.yle.fi

www.mtv3.fi

www.nelonen.fi/nettitv

www.subtv.fi

You Tube

Netistä löytyy paljon videoita, joista monipuolisin ja tunnetuin videopankki on You Tube. Sinne voi itse ladata videoita sekä katsella ja kommentoida muiden laittamia videoita. Tämä edellyttää kuitenkin sisään kirjautumista, joka on ilmaista. You Tube -haulla voi hakea haluamiaan videoita, esimerkiksi lempibändin musiikkivideon. You Tube on herättänyt paljon keskustelua tekijänoikeuksien takia, sillä sinne voi lisätä mitä tahansa materiaalia. (Haasio 2007, 67–69.) You Tubeen laitettuja videoita löytyy osoitteesta:

www.youtube.com

3.8 Nettiriippuvuustesti

Internetistä löytyy myös internet-riippuvuustesti, jossa on omat testit internetin aktiiviselle käyttäjälle sekä vanhemmille, jotka ovat huolissaan lastensa internetin käytöstä.

Nettiriippuvuustesti (IAT) : www.paihdelinkki.fi → Testit → Netin käyttö

Nettiriippuvuustestin versio IAT-P soveltuu lasten vanhemmille, jotka ovat huolestuneita lastensa internetin käytöstä: www.paihdelinkki.fi → Testit → Netin käyttö (IAT-P)

3.9 Illan päätös

Lopuksi yhteenveto ja päällimmäiset ajatukset kuluneesta illasta. Palautelomakkeen kerääminen vanhemmilta.

4 YLÄKOULUIKÄISTEN LASTEN VANHEMPIEN ILTA

Internet on rajaton maailma,
siellä on paljon tietoa.
Tietoa on netissä siitä ja tästä,
osa jopa keksitty omasta päästä.

Netissä luistaa monenlaiset jutut,
siellä voi kohdata uudetkin tutut.
Jutellessa et toisen naamaa nää,
joten painapa mieleesi tää:

Tutustu ensin rauhassa,
siis sen nimimerkin suojassa,
Sillä liikaa tietoa ei kannata vieraalle antaa,
ettei joudu katumaan ja ala pahaa mieltä kantaa.

”AkuAnkka- osoitetta” usein käytän
ja oikeat tietoni harvalle näytän.
Kotisivuillani kerron harrastuksistani juttua monta,
silloin ei tarvitse viettää turhaan yötä unetonta.

Kun olen hiukan varovainen,
en missään asiassa turhan luottavainen,
Voin netissä saada paljon iloa arkeen,
mutta silti muistan asian tärkeän:

Netti ei ole koko elämäni,
vaan aina muistan myös kaverini.
Kavereiden kanssa teen aivan muuta,
ettei elämäni tule nettiriippuvuutta.

ML.

(Viittoa nettipoluille 2005, 50.)

4.1 Herättelyä internetin ihmeelliseen maailmaan

Harjoitusten tavoitteena on virittää vanhemmat tulevaan aiheeseen. Harjoituksissa voidaan pohtia millaista internetin käyttöä kotona esiintyy? Tuntevatko vanhemmat lastensa internetkäyttämistä? Samalla voidaan myös pohtia kuinka tieto muuttuu internetissä ja mikä tiedon muuttumiseen vaikuttaa? Herättelyn tavoitteena on käydä keskustelua ja herättää pohdiskelua vanhempien kanssa.

VIKKI!

Esimerkkiharjoituksia:

Netin rikkinäinen puhelin

Internetin parhaat palat

Ohjeet harjoituksiin löytyvät Materiaalit-osion sivulta 65.

4.2 Tarinatuokio

Nuorilla voi internetin käytön myötä tulla eteen pulmallisia tilanteita, joiden ratkaisemiseen he tarvitsevat vanhemmilta ohjausta ja tukea. Tarinatuokiossa tutustutaan muutamiin tarinoihin, joiden ongelmatilanteeseen pyritään löytämään ratkaisut keskustelemalla yhdessä vanhempien kanssa.

Tarinat löydät Materiaalit-osion sivulta 66.

Vaihtoehtoisesti voit kertoa tarinoita myös "elävästä elämästä"

4.3 Tietokoneiden avaaminen ja internetympäristöön siirtyminen

4.4 Nettitesti

Pelastakaa Lapset ry:n nettisivuilta löytyy nettitesti, jossa jokainen voi testata omia internet-taitojaan. Testiin tulee suhtautua huumorimielellä ja vastauksen saa vaikka arvata! Vastauksia voidaan läpikäydä keskustellen yhdessä vanhempien kanssa. Nettitesti löytyy osoitteesta:

www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/nettitesti.html

Oikeat vastaukset Nettitestin kysymyksiin löytyvät työskentelyoppaan Materiaalit-osion sivulta 74.

4.5 Nettiretki-harjoitus

Nettiretkellä tutustutaan erilaisiin internet-sivustoihin.

Nettiretken ohjeet löytyvät Materiaalit-osion sivulta 73.

4.6 Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivujen esittely

Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivut löytyvät osoitteesta:

www.mll.fi

Vanhemmille-osiosta löytyy hyödyllistä tietoa perheen arkea tukemaan. Työkirjoista ja Huoneentauluista vanhemmat saavat vinkkejä esimerkiksi nuorten kanssa tehtäviin sopimuksiin, jotka liittyvät nuorten päivärytmiin, koulun käyntiin ja internetin käyttöön. Lisäksi sivuilta löytyy tukea myös perheen ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi. Keskustelupalstalla vanhemmat voivat löytää vertaistukea muilta vanhemmilta vanhemmuuden haasteisiin.

Nuorille-osiosta löytyy nuorten oma Nuortennetti, josta löytyy tietoa monipuolisesti. Nuortennetistä löytyy paljon erilaisia aktiviteetteja, jotka tarjoavat mahdollisuuden tiedon hakuun, yhteydenpitoon, keskusteluihin ja sekä tukea nuoruuden eri vaiheisiin. Nuorille-osiosta löytyy tietoa myös turvallisesta internetin käytöstä Viisaasti verkossa osiosta.

VI NKKI!

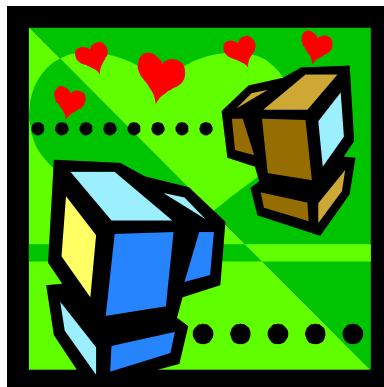
Tutustuminen MLL:n sivuilla oleviin nettivideoihin, joissa kuvataan tilanteita, joihin voi joutua internetiä käytettäessä.

Sokkotreffit: www.mll.fi → Nuorille → Viisaasti verkossa → Videot → Sokkotreffit

Pohdittavaa: Voisiko näin tapahtua oikeassa elämässä? Voiko nettituttuun luottaa? Tulisiko nettituttavuuksista kertoa vanhemmille? Miten Sokkotreffien tapahtumat saattaisi jatkua?

Tomi ja Laura: www.mll.fi → Nuorille → Viisaasti verkossa → Videot → Tomi ja Laura

Pohdittavaa: Miten nuoret ovat toimineet väärin? Olisiko tilanteeseen voinut vaikuttaa jo aikaisemmin? Entä yhteiset salasana ja tunnukset nuorten erotessa?

4.7 Nuorten omat tukisivut

Internetissä on paljon sivustoja ja keskustelupalstoja, joissa nuoret voivat surfata ja hakea tietoa esimerkiksi päihteistä, seksistä tai harrastuksista. Sivustoilla kerrotaan nuorille suunnatuista tapahtumista ja mahdollistetaan osallistuminen erilaisiin yhteisöihin. Hyviä nuorten aktiivisessa käytössä olevia tukisivuja ovat:

Nuortennetti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto osoitteessa

www.mll.fi/nuortennetti

Po1nt, Etelä-Savon Nuorisotiedotus osoitteessa www.po1nt.fi

Nettinappi, Oulun kaupunki osoitteessa www.nettinappi.fi

Helppimesta, Helppimesta ry osoitteessa www.helppimesta.fi

Tukinet, Tukinet-kriisikeskukset osoitteessa www.tukinet.net

Netari, osoitteessa <https://www.netari.fi> → Netari Habbo-maailmassa sekä Netari IRC-galleriassa

4.8 Missä nuoret viettävät aikaa netissä?

Nuorten viettäessä aikaa internetissä tulee heidän olla erityisen tarkkana Netiketin kanssa! Internet muuttuu ja laajenee jatkuvasti, jonka vuoksi uusiin sivustoihin kannattaa tutustua huolella ennen kuin antaa esimerkiksi yhteystietoja sivuilla pyydettyihin palveluihin tai julkaisee kuviaan internetissä. Sivustoja, joilla lapset ja nuoret viettävät aikaansa on lukemattomia. Sivustoilla oleminen riippuu nuoren henkilökohtaisista kiinnostuksen kohteista ja esimerkiksi harrastuksista. Seuraavaan osioon on koottu keskeiset sivustot, jotka ovat nuorten suosiossa tällä hetkellä.

4.8.1 Nettipelit

Internetissä on lukuisia pelejä, joita voi pelata ilmaiseksi. Pelaamisen ohessa voi keskustella muiden pelaajien kanssa. Parhaimmillaan nettipelit ovat loistavaa ajanviihdettä, mutta varjopuolen on riippuvaisuus peleihin. (Haasio 2007, 58–59.)

Pelejä löytyy runsaasti osoitteissa:

www.aapeli.com

www.tilt.tv

www.pelikone.fi

Runescape

Rune on englanninkielinen maailmanlaajuinen nettiroolipeli. Pelin tarkoituksena on luoda hahmo, jonka taitoja kehitetään ja jolla suoritetaan erilaisia tehtäviä. Pelin pelaaminen on ilmaista. (Haasio 2007, 62.) Pelin pelaaminen alle 13-vuotiaille ei ole sallittua ja alle 18-vuotiaiden tulisi kysyä lupa vanhemmilta pelin pelaamiseen. Rune on pelattavissa internetissä ympäri vuorokauden. Yli 120 miljoonaa pelaajaa on pelannut Runea viimeisen seitsemän vuoden aikana. (Parent's guide 1999-2008.) Suositun nettipelejä voi pelata osoitteessa:

www.runescape.com

Wow eli World of Warcraft

Wow on internet-roolipeli, jossa monet pelaajat ympäri maailmaa pelaavat yhtä aikaa. Taisteluita käydään hirviöitä sekä toisia pelaajia vastaan. (Haasio 2007, 63.) Peli on kuukausimaksullinen. WoW löytyy nettisivuilta:

www.wow-europe.com

4.8.2 Sähköposti

Sähköposti on nykyään melkein välttämätön, sillä moniin palvelujen kirjautumiseen tarvitsee sähköpostiosoitteen. Sähköpostilla voi lähettää virtuaalisesti viestejä toisen sähköpostiin ja se on kätevä tapa hoitaa asioita. (Haasio 2007, 20.) Ilmaisia sähköposteja tarjoaa esimerkiksi osoitteet:

www.suomi24.fi

www.google.fi → Gmail

www.hotmail.com

4.8.3 Keskusteluryhmät

Keskusteluryhmät ovat kuin sähköisiä ilmoitustauluja, joihin voi jättää viestejä ja lukea muiden kirjoituksia sekä vastata niihin. Keskusteluryhmissä on erilaisia aihealueita, joihin voi osallistua halunsa mukaan ja ne ovat kaikille avoimia. Niissä voi saada kätevästi vastauksen tai mielipiteen itseä askarruttavaan kysymykseen. (Haasio 2007, 52.) Suosituimmat keskusteluryhmät löytyvät osoitteista:

keskustelu.suomi24.fi

www.demi.fi

4.8.4 Chat

Chattaily tarkoittaa reaaliaikaista keskustelua verkossa eri osoitteissa Chat-huoneissa. Huoneissa voi puhua julkisesti tai yksityisesti haluamansa henkilön kanssa. Chatissa voi tavata uusia tuttavuuksia tai viestitellä kavereille. Yleensä Chatissa esiinnyttään nimimerkillä, mutta on myös palveluja joihin voi rekisteröityä ja luoda profiilin itsestään. Yleensä Chatit on jaettu eri aihepiireihin ja huoneisiin voi osallistua oman kiinnostuksensa mukaan. (Haasio 2007, 49–50.) Chat löytyy esimerkiksi:

chat.suomi24.fi

4.8.5 IRC

IRC eli Internet Relay Chat on chatin tyylinen keskusteluohjelma. Chat on julkisessa verkossa oleva, kun taas ircailua varten tarvitsee erillisen ohjelman. IRC:issä kanavan perustaja valvoo käyttäjiään ja valitsee kenet hyväksyy kanavalleen. (Haasio 2007, 52.)

4.8.6 Internetin pikaviestimet

Pikaviestimillä voi olla yhteydessä ilmaiseksi haluamiinsa ihmisiin reaaliajassa. Eri-laisilla pikaviestimillä voi keskustella kahden kesken, näyttää itsestään kameran välityksellä ja nähdä kaveristaan livekuvaa, soittaa ilmaisia puheluita sekä lähettää liitetiedostoja. Pikaviestimistä käytetyimpiä ovat Skype ja MSN Messenger. (Haasio 2007, 14.)

Skype

Skypellä chattaily ja ilmaiset puhelut ovat mahdollisia, jos henkilöllä, jonka kanssa haluat keskustella, on myös skype. Pienellä maksulla skypellä voi soittaa mihin tahansa puhelinliittymään ympäri maailmaa sekä lähettää tekstiviestejä. Käteviä lisälaitteita skypen käytössä ovat headset eli korvakuulokkeet ja mikrofoni, joilla puhelut ovat mahdollisia. Headsetin saa alle kymmenellä eurolla. Myös näköpuhelut ovat mahdollisia, jos tietokoneessa on kamera. (Haasio 2007, 14–16.)

Suomenkielisin ohjein skypen voi asentaa osoitteesta:

www.skype.com/intl/fi

MSN Messenger

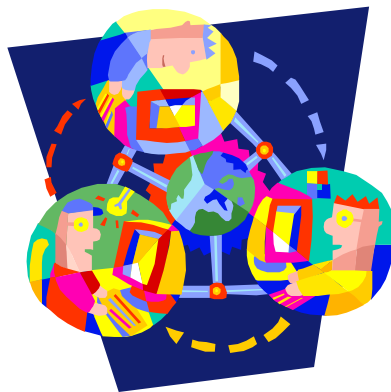
Arkikielellä tunnettu "mese" mahdollistaa tosiaikaisen viestien ja kuvien lähettämisen. Myös monet muut toiminnot kuten puhelujen soitto ja livekuvan näkeminen toisesta skypen tavoin ovat mesessä mahdollisia. Meseä voi "tuunata" eli visuaalisesti muokata mieleisekseen. Tuunata voi muun muassa taustaväriä, lisätä profiiliin mieleinen kuva ja teksti muiden näkyville. Mesen voi ladata tietokoneelle ja se vaatii sähköpostiosoitteen. Viestiäkseen haluamansa henkilön kanssa, täytyy tietää mesetunnus, joka on sähköpostiosoite. (Haasio 2007, 16–19.) Jos tietokoneella ei ole asennettu meseä, internetversion mesestä voi ladata osoitteesta:

webmessenger.msn.com

VI NKKI!

Livemesetys: ohjaaja mesettää reaaliaikaisesti sovitun henkilön kanssa ja keskustelu näytetään vanhemmille videotykillä.

Vuoropuhelussa voi käyttää vaihtoehtoisesti Materiaalit-osion sivulta 76 löytyvää nettislangi-keskustelua. Jos mesetys ei jostain syystä onnistu tai ohjaaja ei halua käyttää sitä illoissa, voi hauskalta näyttävän nettislangilla käytävän keskustelun näyttää videotykillä ja käydä läpi sanontojen oikeat merkitykset.

4.8.7 Verkkoyhteisöt

Internetistä löytyy lukuisia erilaisia verkkoyhteisöjä, joissa voi virtuaalisesti kommunikoida eri tavoin. Sivustoilla voi keskustella, lähettää viestejä, laittaa haluamiaan kuvia, kommentoida toisten kuvia sekä kirjoittaa verkkopäiväkirjaa.

Kuvagallerioissa keskeisessä roolissa ovat sinne laitettut kuvat ja niiden kommentointi sekä keskustelut. Nuorten suosimia kuvagallerioita ovat IRC-galleria, ii2 ja herutus.net.

IRC-galleria

IRC-galleria (galtsu, irkki) on Suomen suosituin internetyhteisö. Sivuilla on yli 400 000 rekisteröitynyttä jäsentä, joiden keski-ikä on noin 20 vuotta. Gallerias- sa olevat moderaattorit valvovat asiallisen käyttäytymisen toteutumista. (IRC-galleria 2000–2008.) Galtsussa voi katsella muiden kuvia ja rekisteröidyttyä palveluun toisten kuvien kommentointi ja keskustelu mahdollistuvat. Galleriaan ilmaiseksi rekisteröityminen vaatii 12-vuoden iän, sähköpostiosoitteen sekä selkeän valokuvan itsestä. Gallerian lisäpalveluja kuten VIP-asiakkuuden saa maksusta. (Haasio 2007, 24–27.) IRC-galleriaan voi käydä tutustumassa osoitteessa:

irc-galleria.net → Vanhemmille-osiosta löytyy hyödyllistä perustietoa IRC-galleriasta

ii2

ii2 on IRC-gallerian kanssa hyvin samanlainen palvelu. Ii2:ssa on yli 180 000 käyttäjää, joista 94 % 10–18-vuotiaita. Ii2 tarjoaa myös mobiilipalveluja eli kännykällä voi olla yhteydessä ii2 kavereihin. (ii2 paikka ystäville.) Ii2 kuvagalleria sivustot löytyvät osoitteesta:

www.ii2.org → Vanhemmille-osiosta löytyy hyödyllistä perustietoa ii2:sta

Herutus.net

Herutus on vuonna 2005 perustettu verkkoyhteisö, jonne käyttäjät voivat lisätä kuviaan muiden käyttäjien kommentoitaviksi. Kirjautuneena voi myös antaa pisteitä muiden kuville. Palvelun käyttäjän tulee olla 12 vuotta täyttänyt ja sivustojen keski-ikä on yli 19 vuotta. (Herutus.net. 2006–2008.) Herutus.net sivustot löytyvät osoitteesta:

www.herutus.net → TOP-osioista löytyy päivän aikana eniten herutus pisteitä saanut ja usein kuvat ovat melko rohkeita

Muita kuvagallerioita osoitteissa:

www.flickr.com

www.kuvablogi.com

www.kuvake.net

Habbo Hotel

Nuorten keskuudessa yksi suosituimmista yhteisöistä on Habbo Hotel. Habbo on pelin tyylinen virtuaaliyhteisö, jossa voi luoda oman huoneen, tavata kavereita virtuaalisesti ja pelata pelejä. Siellä voi myös osallistua erilaisiin virtuaalitapahtumiin sekä tavata julkkiksia. Kirjautuminen Habboon on ilmaista, mutta jos haluaa sisustaa huonettaan tai pelata pelejä, täytyy hankkia maksullisia Habbo-kolikoita. (Haasio 2007, 46–48.) Habboa käyttääkseen täytyy olla 10 vuotta täyttänyt ja alle 15-vuotiailta vaaditaan vanhempien suostumus maksullisten palveluiden käyttöön. Habbossa ei tarvitse esiintyä omana itsenään, eikä sinne tarvitse laittaa kuvaansa kirjautuessa sisään. Habbo löytyy osoitteesta:

www.habbo.fi → Vanhempien opas osiossa vanhemmille hyödyllistä tietoa

Blogit

Blogit ovat verkkopäiväkirjoja, joihin voi kirjoittaa haluamiaan asioita elämästään, ajatuksistaan ja mielipiteistään. Blogeissa voi kommentoida myös toisten kirjoittamia tekstejä. Useimpiin blogeihin voi lisätä esimerkiksi kuvia ja linkkejä mielenkiintoisille sivustoille. (Haasio 2007, 36–38.) Suosituttuja blogisivustoja osoitteessa:

www.blogger.com → "Tee tutustumiskierros" tarjoaa monipuolisen kerronnan blogin ominaisuuksista

vuodatus.net

ajatukseni.net

MySpace -virtuaaliyhteisö

Yksi suurimmista virtuaaliyhteisöistä on MySpace, joka on maailmanlaajuinen noin 175 miljoonan hengen yhteisö internetissä. MySpacessa on monipuolisesti käyttäjille toimintaa. Siellä voi osallistua keskusteluryhmien keskusteluihin, luoda omat kotisivut, joihin kirjoittaa blogeja ja lisätä kuvia sekä videoita ja musiikkia: pelien pelaaminen on myös mahdollista. (Haasio 2007, 46.) MySpace löytyy osoitteesta:

www.myspace.com

Facebook

Facebook on yksi uusimmista ja monipuolinen sosiaalinen yhteisö, jonka käyttäjäryhmä vaihtelee nuorista aikuisiin. Sen avulla voi ylläpitää kaverisuhteita, lisätä kuvia sivuilleen ja vaikkapa tehdä hauskoja testejä. Facebookin täytyy rekisteröityä sähköpostin avulla. Rekisteröinnin jälkeen voi ihmisiä kutsua ystäväksi. Halutessaan ystävä hyväksyy kutsun jonka jälkeen profiili on näkyvillä hyväksytylle ystävälle. Facebook on kielletty alle 13 -vuotiailta. (Facebook 2008.) Facebookilla oli lokakuussa 2007 ympäri maailmaa yli 40 miljoonaa käyttäjää ja Suomessa melkein 100 000. Facebook mahdollistaa valokuvien esille laiton haluamilleen henkilöille, tapahtumien tiedottamisen ystäville sekä haasteiden ja testien tekemisen eri asioihin. (Mannermaa 2008, 100.) Facebook löytyy osoitteesta:

fi.facebook.com

4.8.8 Netti-tv ja videot

Internetissä voi nykyään katsoa myös televisio-ohjelmia. Suomalaisetkin tv-kanavat näyttävät ohjelmiaan internet-sivustoillaan. Esimerkiksi Yle, Mtv3 ja Nelonen näyttävät joitain ohjelmia maksuttomasti sivustoillaan:

areena.yle.fi

www.mtv3.fi

www.nelonen.fi/nettitv

You Tube

Netistä löytyy paljon videoita, joista monipuolisin ja tunnetuin videopankki on You Tube. Sinne voi itse ladata videoita sekä katsella ja kommentoida muiden laittamia videoita. Tämä edellyttää kuitenkin sisään kirjautumista, joka on ilmaista. You Tube -haulla voi hakea haluamiaan videoita, esimerkiksi lempibändin musiikkivideon. You Tube on herättänyt paljon keskustelua tekijänoikeuksien takia, sillä sinne voi lisätä mitä tahansa materiaalia. (Haasio 2007, 67–69.) You Tubeen laitettuja videoita löytyy osoitteesta:

www.youtube.com

4.9 Nettiriippuvuustesti

Internetistä löytyy myös internet-riippuvuustesti, jossa on omat testit netin aktiiviselle käyttäjälle sekä vanhemmille, jotka ovat huolissaan lastensa internetin käytöstä.

Nettiriippuvuustesti (IAT) : www.paihdelinkki.fi → Testit → Netin käyttö

Nettiriippuvuustestin versio IAT-P soveltuu lasten vanhemmille, jotka ovat huolestuneita lastensa internetin käytöstä: www.paihdelinkki.fi → Testit → Netin käyttö (IAT-P)

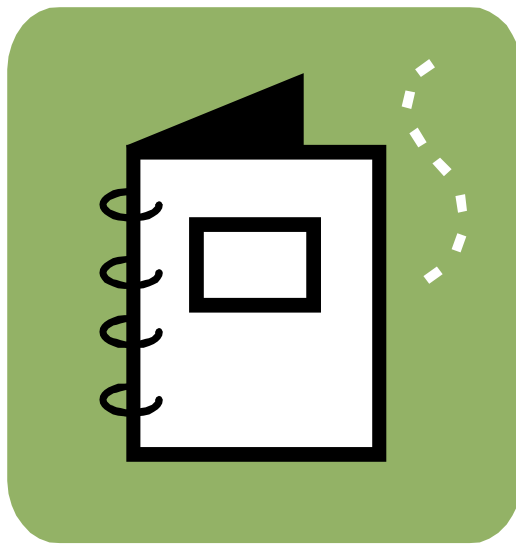
4.10 Illan päätös

Lopuksi yhteenveto ja päällimmäiset ajatukset kuluneesta illasta. Palautelomakkeen kerääminen vanhemmilta.

5 MATERIAALIT

5.1 Netin rikkinäinen puhelin

Ohjaaja lähettää internetiin liittyvän lauseen kuiskaamalla sen jonkun vanhemman korvaan. Vanhempi kuiskaa kuulemansa lauseen vasemmalla puolella istuvan korvaan, joka kuiskaa lauseen eteenpäin. Viimeiseksi lauseen kuullut sanoo sen äänen, jonka jälkeen pohditaan miksi lause muuttui?

- Miten viesti muuttuu internetissä?
- Millä tavalla väärinkäsitykset netissä syntyvät ja mistä ne johtuvat?

Vaihtoehtoja kiertäviksi lauseiksi:

- Ääniä ja kuvia, hyödyllistä huvia, tarua ja totta, hiiri muttei rotta.
- Käsi kädessä mediamaailmassa, yhdessä lapset ja vanhemmat kulkemassa.
- Surffaa turvallisesti internetissä, muista pysyä Netiketissä. (Viisaasti verkossa 2006, 28.)

5.2 Internetin parhaat palat

Vetäjät ja vanhemmat pohtivat yhdessä. Jokainen kertoo vuorollaan:

- Mikä on vanhempien suosikki internet-sivusto ja miksi?
- Entä lasten?
- Kuinka paljon aikaa internetissä käytetään?
- Mikä olisi sopiva määrä aikaa tietokoneella viikossa?

5.3 Tarinat ja ratkaisut

Nikon tarina:

Niko pelaa nettipeliä. Yksi pelaajista ehdottaa, että jos Niko antaisi salasansa, hän saisi sata lisäpistettä ja muutaman lisäominaisuuden peliinsä. Niko suostuu.

Ratkaisu:

Niko luottaa nyt liikaa, useimmiten lisäominaisuuksia saa vain pelaamalla hyvin tai ostamalla. Salasanoja ei koskaan anneta muille pelaajille, sillä silloin heillä on mahdollisuus poistaa Nikon hahmolta esimerkiksi kaikki lisäominaisuudet ja hankitut taidot. Hahmo voidaan myös kuolettaa eikä asialle voi silloin tehdä juuri mitään. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Villen tarina:

Ville on nykyään tosi väsynyt. Hän tietää, että vika on tietokoneessa: Hänen pelaamansa verkkopeli on niin mielettömän hyvä, että on mahdotonta mennä ajoissa nukkumaan. Kesken koulupäivän tekisi mieli pelaamaan, vaikka päätä särkeekin miltei koko ajan.

Ratkaisu:

Pelikone täytyy ottaa pois omasta huoneesta ja sopia yhdessä vanhempien kanssa kunnolliset peliajat. Ville voi poistaa tunnuksensa verkkopelistä ja jättää pelaamisen hetkeksi kokonaan pois. Villen kannattaa harkita muita, liikunnallisia harrastuksia tietokonepelaamisen sijaan. Hänen kannattaa muistaa, että nukkumatta jättäminen vaikeuttaa keskittymiskykyä, heikentää yleiskuntoa ja vaikuttaa jopa kasvuhormoneihin. (Viisaasti verkossa 2006, 45.)

Hennan tarina:

Milla pyytää Hennalta käyttäjätunnusta ja salasanaa, ovathan he parhaita ystäviä. Henna suostuu. Viikkoa myöhemmin Milla suuttuu Hennalle ja päättää postittaa Hennan tietoja käyttäen kurjia viestejä Hennan ihastuksen kohteelle. Henna huomaa omissa nimissään lähetetyt viestit.

Ratkaisu:

Hennan kannattaa ilmoittaa Millalle, että hänen tekonsa on huomattu. Viestit kannattaa tallentaa ja selvittää tilanne myös Hennan ihastuksen kanssa. Millaa kannattaa kehottaa poistamaan kaikki mahdolliset viestit ja sen jälkeen luovuttaa tunnukset takaisin Hennalle. Hennan täytyy vaihtaa välittömästi salasana ja muistaa olla luovuttamatta sitä kenellekään. (Viisaasti verkossa 2006, 45.)

Millan tarina:

Milla on taas luvannut itselleen sulkea koneen heti kun on lukenut sähköpostit. Sähköpostien jälkeen hän kuitenkin menee keskustelupalstalle ja lukee sitä niin kauan, että huomaa tanssitunneille menon olevan liian myöhäistä. Itse asiassa hän huomaa sen vasta kun iltautisten tunnusmusiikki soi televisiossa.

Ratkaisu:

Millan täytyy asettaa itselleen ajankäytösäännöt. Oma ajankäyttöä voi rajoittaa tarvittaessa vaikkapa ajastimen tai munakellon avulla. Millan kannattaa määrittellä eri viikonpäiville erilaista nettipuhua: tänään luen sähköposteja, huomenna selaan keskusteluja. Jos tietokoneen käyttö ei ole pakollista, voi Milla kokeilla nettipaastoa eli olla käyttämättä konetta ollenkaan. Lisäksi Millan on tehtävä päätös siitä, että tietokone ei saa jyrätä muita harrastuksia. Tähän työhön tarvitaan usein koko perheen apua ja tukea. (Viisaasti verkossa 2006, 45.)

Saaran tarina:

Saara saa sähköpostiinsa inhottavan kuvan vanhemmasta miehestä. Kirjoitetussa viestissä on seksuaalinen lataus, joka kuvottaa Saaraa.

Ratkaisu:

Saaran kannattaa tallentaa kuva sekä viesti. Jos lähettäjän henkilötiedot saadaan selville, voidaan häntä informoida siitä, että tiedot on tallennettu ja jatkotoimenpiteitä harkitaan tarvittaessa. Saaran kannattaa ottaa yhteystiedot pois kaikilta julkisilta nettisivuilta vastaavien tapahtumien estämiseksi. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Millan tarina:

Joku poika ehdottelee Millalle jatkuvasti sähköpostitse, että Milla lähettäisi muutaman valokuvan itsestään ja antaisi pikaviestiosoitteen. Millaa inhottaa, mutta toisaalta eihän poika ole tehnyt mitään pahaa.

Ratkaisu:

Jos viestin vastaanottaja tuntee olonsa kurjaksi ja lähestymisyrietykset inhottavat, saa vastaanottaja puolustautua. Viesteihin ei missään nimessä kannata vastata, eikä lähettää kuvia tai antaa itsestään tietoja. Millan kannattaa ottaa omat henkilötiedot pois netistä ja tarvittaessa vaihtaa sähköpostiosoitetta. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Veeran tarina:

Veeralla on hammasraudat. Niistä jaksetaan väentää vitsiä monella keskustelupalstalla, joihin muutama saman koulu tyttö linkittää hänen galleriaprofiiliaan. Veera on neuvoton, sillä hän haluaisi lukea palstan keskusteluita, mutta itku tulee aina kun hän lukee viestiketjuja itsestään.

Ratkaisu:

Veeran kannattaa kertoa kiusaamisesta jollekin aikuiselle. Hän voi ottaa viestit muistiin joko tekstinkäsittelyohjelmaan tai kopioida ruudun kuvaa Print Screen-toiminnon avulla. Tämän jälkeen hän voi yhdessä aikuisen kanssa ottaa yhteyttä kiusaajien vanhempiin ja sovittaa tilanne esimerkiksi koulussa opettajien johdolla. (Viisaasti verkossa 2006, 45.)

Nean tarina:

Niko laittoi Nean, entisen tyttöystävän, vähän nolon valokuvan nettifoorumille. Kuvaa kommentoitiin siellä kiivaasti: tytön bikineistähän näkyy läpi! Nea löytää kuvan.

Ratkaisu:

Nea voi pyytää Nikoa ottamaan kuvan välittömästi pois. Halutessaan Nea voi syyttää Nikoa kunnianloukkauksesta. Lisäksi, jos kuva on jonkun muun kuin Nikon ottama, on saatettu rikkoa tekijänoikeuslakia. (Viisaasti verkossa 2006, 45.)

Paulin tarina:

Henkka ei pidä Paulista. Henkka lähettää Paulille nimettömiä sähköpostiviestejä, joissa ilmoittaa hakkaavansa Paulin seuraavan kerran kun näkee hänet. Pauli saa viestin.

Ratkaisu:

Paulin kannattaa ottaa sähköposti talteen ja näyttää se vanhemmilleen. Sähköposteja voi olla vaikeaa jäljittää, mutta usein kiusattu aavistaa kuka viestin takana on. Viestiin voi vastata vaikkapa Paulin isä ja tiedottaa, että viestin alkuperää tutkitaan. Tämä on usein riittävä varoitus Henkalle. Jos Pauli tietää, että Henkka on viestin lähettäjä, voi Pauli viedä viestin kouluun ja pyytää opettajaa puuttumaan asiaan. Henkalle on tehtävä selväksi, että uhkaus on laitonta myös netissä ja että asiaan puututaan. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Alin tarina:

Alin vanhemmat ovat ulkomaalaisia. Ali löytää netistä paikallisten nuorten ylläpitämän keskustelupalstan, jossa herjataan ulkomaalaisia ja uhataan heitä suoralla ja suunnitellulla väkivallalla.

Ratkaisu:

Rasistinen kirjoittelu on laitonta, samoin uhkailut sekä poliittinen kiihottaminen kansanryhmiä vastaan. Sivuston kirjoittelu kannattaa kopioida tiedostoksi. Periaatteessa Ali voi yhdessä vanhempien kanssa ottaa yhteyttä poliisiin. Jos sivuston ylläpitäjiä löytyy esimerkiksi Alin koulusta, voi poliisi tulla pitämään koululle tiedotustunnin aiheesta. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Saaran tarina:

Saara chattaa ahkerasti kavereidensa kanssa. Häntä lähestyy tuntematon käyttäjä, joka pyytää Saaraa laittamaan webbikameran päälle.

Ratkaisu:

Saaran kannattaa kieltäytyä. Web-kamera on kiva yhteydenpitoväline, mutta tuntemattomien kanssa on oltava varovainen. Ei ole tavatonta, että kameran päälle laittaminen saa aikaan inhottavaa ehdottelua. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Tonin tarina:

Tonille on tullut sähköpostia ulkomaalaiselta firmalta, jossa kerrotaan että Toni on voittanut suuren nettikilpailun rahapalkinnon. Palkintoa vastaan täytyy lähettää luottokortin numero ja muut varmennetiedot sähköpostitse.

Ratkaisu:

Tonin kannattaa muistella tarkasti, onko osallistunut ulkomaalaisiin arvontoihin. Yleensä rahojen siirtämiseksi voittajan tilille tarvitaan panttimaksu, joka pitää lähettää ulkomaiselle tilille. Näistä lähetetyistä summista kertyy sievoinen rahasumma huijareiden taskuun eikä suurta voittopalkintoa koskaan ilmesty. Netissä liikkuu paljon huijausviestejä. Puhutaan phishingistä eli henkilötietojen ja salasanojen kalastelusta. Tällaisiin viesteihin ei missään nimessä kannata vastata, eikä lähettää vastausviestiä. Viestien liitteitä ei kannata virusuhan takia avata ja viestit voi laittaa suoraan roskakoriin. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

Millan tarina:

Milla on saanut vanhemmiltaan luvan ostaa verkkokaupasta pari harvinaista levyä. Millalta pyydetään etumaksuna 100 euroa tilisiirtona. Millalla on juuri sen verran rahaa säästössä, mutta häntä ihmetyttää, koska levylaskun piti olla vain 45 euroa.

Ratkaisu:

Etumaksuihin ei kannata suostua. Virheet hinnoissa ja omituiset lisämaksut kieltävät huijaamisesta ja huonosti hoidetusta verkkokaupasta. Millan ei kannata tilata mitään, vaan ostaa levyt luotettavasta levykaupasta. (Viisaasti verkossa 2006, 46.)

5.4 Nettiretki

Vetäjä antaa linkin internetsivulle, jolle vanhemmat surffaavat omaan tahtiinsa ja tutkivat nettiympäristöä.

Nettiretkisivustoja:

- Wikipedia: fi.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Etusivu (esimerkiksi nettislangi)
- Google: www.google.fi (esimerkiksi tyttö, poika)
- Youtube: www.youtube.com (esimerkiksi prätkähiiret)
- Pelastakaa Lapset: www.pelastakaaalapset.fi

Vetäjä voi hyödyntää omia kokemuksiaan ja mielestään sopivia sivustoja harjoituksessa. Lisäksi voi huomioida vanhemmilta nousevat ehdotukset Nettiretkeen.

Yhdessä keskustellaan seuraavista asioista:

- luotettavuutta nettilähteenä
- kenelle sivut on tarkoitettu ja kenelle ne sopivat
- soveltuvuutta eri-ikäiselle lapselle
- hyötyjä ja haittoja.

5.5 Nettitesti/oikeat vastaukset

Testaa itsesi!

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin saat selville, minkä tason internet-asiantuntija olet. Testiin ei kannata suhtautua liian vakavasti :)

1. Internetiin kytketyssä tietokoneessa tulisi olla

- hiiriloukku ja vallihauta
- virustorjunta ja palomuri
- katiska ja virveli

2. Mistä tulee kirjainlyhenne www?

- World Wire Work
- World Wise Way
- World Wide Web

3. Www-sivuja voi katsella vaikkapa Mozilla Firefox tai Internet Explorer -ohjelmilla. Nämä ohjelmat ovat

- selaimia
- tutkaimia
- linkittämiä

4. Mikä seuraavista ei ole internetpalvelu?

- sähköposti
- www-sivut
- digi-tv

5. Kuuluisan verkkokirjakaupan nimi on

- Amazon
- Raytheon
- Rapala

6. Miksi nimitetään www-sivuilla olevia mainoksia?

- dinnereiksi
- gunnereiksi
- bannereiksi

7. Mikä on eväste (cookie)?

- tietokoneohjelma, joka pitää kirjaa vierailuista www-sivuista
- tekstitiedosto, jonka www-sivu lähettää tietokoneelle
- www-palvelimen antama vihje, jonka avulla tietokoneet osaavat suunnistaa internetissä

8. Internetin alkujuuret ovat verkossa, jonka nimi on

- ARPANET
- NOPPANET
- VERKKOKUUTIO

9. Mikä oli termin Internet alku?

- 1969 - ARPANETin ensimmäiset neljä tietokonetta kytkettiin verkkoon
- 1978 - IP eli Internet-protokolla otettiin käyttöön
- 1991 - ensimmäinen www-sivu ilmestyi

10. Minä vuonna sähköposti kehitettiin?

- 1940
- 1971
- 1982

11. Mistä sanoista on tullut sähköpostista tuttu cc-kenttä?

- computer coordination (eli tietokoneiden yhteistyö)
- client convergence (eli asiakkaiden konvergenssi)
- carbon copy (eli hiilikopio)

12. Microsoftin ActiveX-tekniikan ja .NET-strategian suuri haastaja on Sun Microsystemsin kehittämä ohjelmointikieli

- Brazil
- Java
- Kuuba

5.5 Nettislangi

Nettislangi lyhenteitä ja ilmaisua käytetään muun muassa internetin pikaviestinohjelmissa ja keskustelupalstoilla. Alla oleva keskustelu on kuvitteellinen kahden nuoren mesessä käyty keskustelu käyttäen nettislangia.

Nettislangikeskustelu

Henkilö 1: Moi M8, ihq c u! (Hei kaveri, ihana nähdä sinua!)

Henkilö 2: Moi, k3wl CU. SUP? (Hei, siistiä nähdä sinut. Mitä kuuluu?)

Henkilö 1: GR8,ty. (Hienoa, kiitos)

Henkilö 2: Ootko C uusimmat kuvat Galtsussa? (Oletko nähnyt uusimmat kuvat IRC-galleriassa?)

Henkilö 1: EOS, käyn kattoo. BBS. (En voi muistaa, käyn katsomassa. Tulen pian takaisin.)

Henkilö 2: J00, tuu ASAP. (Joo, tule mahdollisimman nopeasti.)

Henkilö 1: XD', tosi ihqui kuvii! (Nauraa, tosi ihania kuvia!)

Henkilö 2: LOL. (Nauraa ääneen.)

Henkilö 1: On jo L8. I GG nuq. (On jo myöhä. Täytyy mennä nukkumaan.)

Henkilö 2: K, ei se mtn. CN. (Ok, ei se mitään. Hyvää yötä.)

Henkilö 1: CU. BB. (Nähdään. Näkemiin.)

Henkilö 2: BB. (Näkemiin.)

(Wikipedian sanakirja 2008.)

LIITTEET

Kiitos osallistumisestasi WWW - Wanhemmat Warmana Webbiin
mediakasvatusiltaan!

Linkkivinkit:

www.mll.fi

www.pelastakaalapset.fi

www.tietoturvaopas.fi/tietoturvaopas

www.tietoturvakoulu.fi

www.mediakasvatus.fi

www.mediakasvatus.org

mediakompassi.yle.fi

www.internetopas.com

www.mediametka.fi

www.mediamuffinssi.fi

Ylä-Savon Mediasvatusryhmä

Tiedustelut:

Perheen talo -yhteistyöhanke/ hankevastaava Sinikka Niskanen, puh. 040-743 1773 tai e-mail:
sinikka.niskanen@perheentalo.fi, www.perheentalo.fi

Iisalmen kaupunki (sivistys-, sosiaali- ja vapaa-aikatoimi), Iisalmen Sanomat, Iisalmen srk, Iivarit ry, Nuorten Palvelu ry (Tytöt Toimii -toiminta), Perheen talo-yhteistyöhanke(Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry), Sonkajärven kunta (Sulake-hanke), Sonkajärven srk

RASTITA SE VAIHTOEHTO, JOKA PARHAI TEN KUVAA MIELIPIDETTÄSI
WWW-I LLASTA:

	 KYLLÄ	 NO JAA	 EI
Vastasiko WWW-ilta odotuksiasi?			
Saitko illan aikana uutta tietoa?			
Oliko ilta mielestäsi hyödyllinen?			
Saitko tukea vanhemmuuden tehtäviin?			
Tuletko hyödyntämään illan "eväitä" kotona?			
Oliko ilta sisällöltään monipuolinen?			
Piditkö iltaan sisältyvistä harjoituksista?			
Oliko ilta kestoltaan sopiva?			
Etenivätkö illan aiheet loogisesti?			
Oliko vetäjien määrä mielestäsi sopiva?			

Saitko tukea ja ohjausta vetäjiltä riittävästi?			
Oliko illan toteutustila mielestäsi toimiva?			
Olivatko ATK-välineet tasoltaan hyvät?			

JÄIKÖ JOKIN MIETI TYTTÄMÄÄN? MI KÄ?

RI SUT JA RUUSUT

KII TOS VASTAUKSISTASI!

LÄHTEET

- Järvinen, R. 2007. Netissä kriittisyys tärkeää – riskit ovat kaikille samat. RI KU 3, 6-7.
- Korhonen, J. 2003. Iloa Internetistä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Mannermaa, M. 2008. Jokuveli. Elämä ja vaikuttaminen ubiikkiyhteiskunnassa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Niinistö, H. & Ruhala, A. (toim.). Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. 2006. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Peltonen, H. 2004. Kasvattajana sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisissa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.). Mediametkaa! Kasvattajan matkaopas mediamaailmaan. Osa 2. 2007. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.
- Salokoski, T. 2007. Turvallista mediamatkaa. Taitavaksi median tulkitsijaksi aikuisen tukena. Teoksessa Pentikäinen, L., Ruhala, A. & Niinistö, H. (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas mediamaailmaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Suoranta, J. 2003. Kasvatus mediakulttuurissa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Stakes 2008. Helsinki: Painotalo Seiska Oy.

Viisaasti verkossa. Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali nettiturvallisuudesta. 2006. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Helsinki: Miktor.

Viittoja nettipoluille. 2005. Helppimesta ry.

Haasio, A. 2007. Nuorten nettiopas. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Painamattomat lähteet

Facebook. 2008. [Viitattu 5.6.2008.] Saatavilla: <http://fi.facebook.com>

Herutus.net. 2006–2008. [Viitattu 5.6.2008.] Saatavilla: <http://www.herutus.net>

IRC-galleria. 2000–2008. [Viitattu 4.6.2008.] Saatavilla: <http://irc-galleria.net>

ii2 paikka ystäville. [Viitattu 4.6.2008] Saatavilla: <http://www.ii2.org>

Parent's guide. 1999-2008. Jagex. 2008 [Viitattu 7.8.2008]. Saatavissa: http://www.jagex.com/corporate/Parents_Guide/parents_guide.ws

Lasten vanhempien nettitietoisuus 2006. Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008. [Viitattu 24.6.2008]. Saatavissa: <http://vanhemmat.mll.fi/lapsetjamedia/files/MLL%20Vanhempien%20nettitietoisuus.ppt>

Netiketti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2006. [Viitattu 27.5.2008.] Saatavissa: http://vanhemmat.mll.fi/lapsetjamedia/netiketti_yleinen.php

Lapsen ääni 2006: Netti liittää lapset toisiinsa. Pelastakaa Lapset. 2006. [Viitattu 24.6.2008]. Saatavissa:

http://www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/lapsenaani2006/Lapsen_aani2006.pdf

Lapsen ääni 2007: Netti ei korvaa aikuista. Pelastakaa Lapset. 2006. [Viitattu 24.6.2008]. Saatavissa:

http://www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/lapsenaani2007/Lapsen_aani2007.pdf

Mikä on nettivihje. Pelastakaa Lapset. 2006c. [Viitattu: 27.5.2008] Saatavissa:

<http://www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/nettivihje.php>

Peura, J., Veikkolainen, A., Kankkonen, M. & Suutarla, A. 2006. Mediakasvatuksen työkirja. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tulostettu 10.3.2008

http://vanhemmat.mll.fi/tyokirjat/tyokirjat_070206/JKK_MediaTK_MLL.pdf

Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin - katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin.

Mediakasvatusseura. Tulostettu 10.3.2008

<http://www.mediaeducation.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>

Turvallisesti netissä. Kansalliset tietoturvatalkoot. Lainsäädäntö ja internet. [Viitattu: 27.5.2008.] Saatavissa:

<http://www.tietoturvaopas.fi/Tietoturvaopas/Perusohjeet/Lainsaadanto+ja+internet.htm>

Wikipedian sanakirja. 5.6.2008 <http://fi.wiktionary.org/wiki/Liite:Nettislangi>